

Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління
закладом освіти

Реєстраційний № _____

Кваліфікаційна робота
ЕТНОПЕДАГОГІЧНІ ТРАДИЦІЇ В ДИТЯЧОМУ САДКУ

НАДЬ ФЛОРА ЧОБІВНА

Студентка IV-го курсу

Освітня програма: 012 Дошкільна освіта

Спеціальність: Дошкільна освіта

Рівень вищої освіти: бакалавр

Тема затверджена на засіданні кафедри

Протокол № _____ / 202_

Науковий керівник:

ГАБОДА ЄВА БЕЙЛІВНА

(ст. викладач)

Завідувач кафедри педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління
закладом освіти:

Біда Олена Анатоліївна

(доктор педагогічних наук, професор)

Робота захищена на оцінку _____, «___» _____ 202_ року

Протокол № _____ / 202_

**Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II**

**Кафедра педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління
закладом освіти**

**Кваліфікаційна робота
ЕТНОПЕДАГОГІЧНІ ТРАДИЦІЇ В ДИТЯЧОМУ САДКУ**

Рівень вищої освіти: бакалавр

Виконавець: студентка VI-го курсу

НАДЬ ФЛОРА ЧОБІВНА

освітня програма: Дошкільна освіта

спеціальність: 012 Дошкільна освіта

Науковий керівник: **ГАБОДА ЄВА БЕЙЛІВНА**
(ст. викладач)

Рецензент: : **ЙОКОБ АНДРЕЯ ПАВЛІВНА**
(викладач, директор Приватного закладу« Гімназія імені П. Каталін Франгепан »)

Берегове
2025

**Ukrajna Oktatási és Tudományügyi Minisztériuma
II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola**

Pedagógia, Pszichológia, Tanító, Óvodapedagógia, Oktatási Intézményvezetés Tanszék

ETNOPEDAGÓGIAI HAGYOMÁNYOK AZ ÓVODÁBAN
Szakdolgozat

Készítette: Nagy Flóra

IV. évfolyamos óvodapedagógia

szakos hallgató

Témavezető: Gabóda Éva

(adjunktus)

Recenzens: Jakab Andrea

(főiskolai oktató, A P. Frangepán Katalin Gimnázium igazgatója)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
I. ЕТНОПЕДАГОГІКА, ЯК НАУКА	8
1.1. Поняття етнопедагогіки та народної педагогіки, їх зв'язок. Особливості української етнопедагогіки.....	8
1.2. Відношення етнопедагогіки та народної педагогіки	9
1.3. Теоретичні основи етнопедагогіки і взаємозв'язок етнопедагогіки з іншими науками.....	10
1.4. Історичні основи етнопедагогіки. Погляди Коменіуса	13
1.5. Форми та методи етнопедагогічного виховання на основі народних ідеалів та духовно-моральних цінностей.	17
1.6. Методи виховання в народній педагогіці.....	19
II. НАРОДНІ ТРАДИЦІЇ В ДИТЯЧОМУ САДКУ	22
2.1. Етнопедагогічні та етнографічні поняття	22
2.2. Святкові дні.....	24
2.3. Народна поезія	26
2.4. Народні традиції у дошкільному вихованні	29
2.5. Догляд за народними традиціями у дитячому садку - цикли свят	31
2.6. Формування у дитячих групах підходу до збереження народних традицій..	33
2.7. Створення культури збереження традицій	33
III. ЕТНОПЕДАГОГІКА ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ НАРОДНИХ ТРАДИЦІЙ В ДИТЯЧОМУ САДКУ	37
3.1. Мета дослідження, гіпотеза.....	37
3.2. Презентація місця проведення дослідження.....	38
3.3. Презентація методів дослідження та вибірки.....	38
3.4. Конклюдія.....	40
ВИСНОВКИ.....	42
РЕЗЮМЕ	44
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....	46
ДОДАТКИ.....	48

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	6
I. AZ ETNOPEDAGÓGIA, MINT TUDOMÁNY	8
1.1. Az etnopedagógia és a népi pedagógia fogalma, kapcsolata. Az ukrán etnopedagógia jellegzetességei	8
1.2. Az etnopedagógia és a népi pedagógia viszonya.....	9
1.3. Az etnopedagógia elméleti alapjai és kapcsolata más tudományokkal	10
1.4. Az etnopedagógia történelmi alapjai. Comenius Ámos János vélekedései.....	13
1.5. Az etnopedagógiai nevelési formák és módszerek a népedeálok és a szellemi-morális értékek alapján.	17
1.6. A néppedagógia nevelési módszerei.....	19
II. NÉPHAGYOMÁNYOK AZ ÓVODÁBAN	22
2.1. Etnopedagógiai és néprajzi fogalmak.....	22
2.2. Jeles napok	24
2.3. A népköltészet	26
2.4. Néphagyományok az óvodai nevelésben.....	29
2.5. Néphagyományok ápolása az óvodában - ünnepkörök	31
2.6. Néphagyományörző szemlélet kialakítása az óvodai csoportokban	33
2.7. Hagyományápolás kialakítása	35
III. AZ ETNOPEDAGÓGIA ÉS NÉPHAGYOMÁNYŐRZÉS AZ ÓVODÁBAN	37
3.1. Kutatási cél, hipotézis.....	37
3.2. A vizsgálat körülményei, helyszíne.....	38
3.3. Kutatási módszerek és minta bemutatása	38
3.4. Konklúzió	40
ÖSSZEFOGLALÁS	42
UKRÁN NYELVŰ ÖSSZEGZÉS (РЕЗЮМЕ)	44
HIVATKOZOTT IRODALOM.....	46
MELLÉKLETEK.....	48

BEVEZETÉS

*"A hagyomány nem a hamu őrzése,
hanem a láng továbbadása!" (Morus Tamás)*

A hagyományörzés és a népi szokások megismerése fontos szerepet játszanak a gyermekek életében. Óvodapedagógus hallgatóként tanulmányaim kezdetétől fogva kifejezetten sok figyelmet fordítottam arra, hogy a gyerekekben kialakuljon a hagyományok iránti szeretet, megbecsülés. Témaválasztásomban a szakmai kíváncsiság vezérelt. Munkámban a Csonkapapi Napocska óvoda és a Hetyeni Szivárvány Óvoda hagyományörzési szokásait tűztem ki célul. Szerettem volna mélyebben megismerni azt, hogy az óvoda mennyire foglalkozik a néphagyomány őrzésével. Az oktatásban a hagyományörzés fontos szerepet játszik az értékek és normák átadásában. Az óvodai és iskolai nevelésben a hagyományok beépítése segít a gyermekeknek megérteni a múltat, tisztelni a kulturális örökséget, és kialakítani saját értékrendjüket, ezért fontosnak találom kutatni az adott témát.

Évfolyammunkámat az előbbieken megfogalmazottaknak megfelelően 3 fő fejezetre osztottuk. A munkám első fejezetében bemutatom, hogy mi az etnopedagógia, mennyire kötődik a népi pedagógiával, valamint más tudományokkal. Az első fejezetben foglalkozunk az etnopedagógia kialakulásával, történetével és nevelési módszereivel.

A második részben tanulmányozzuk a néphagyományokat az óvodában, megismerkedem a néprajzi alapfogalmakkal. A munkám további részében foglalkozom még a jeles napokkal, azok bemutatásával, valamint az óvodában gyakran előforduló népköltészeti ágakkal: mondókák, körjátékok, kiszámolók, találós kérdések. Továbbiakban írok a néphagyományokról az óvodai nevelésben témáról, valamint arról, hogy hogyan ápolhatjuk és gazdagíthatjuk az óvodás korosztályt az etnopedagógiai témakörben.

Munkám harmadik fejezetében mutatjuk be a kutatás során kapott eredményeket. A kutatást két, Kárpátalján, a Beregszászi járás Kaszonyi Kistérségében működő magyar tannyelvű óvodában végeztem: Csonkapapi és Hetyen intézményeiben. Mindkét óvoda kiemelt szerepet tölt be a helyi magyar közösség identitásának megőrzésében, és a gyermekek számára biztosítja a magyar nyelv és kultúra átadását. A vizsgálat célja az volt, hogy feltárjam, hogyan élnek tovább a hagyományos etnopedagógiai elemek a modern óvodai gyakorlatban, és milyen kihívásokkal néznek szembe a pedagógusok. Összesen 15 interjút készítettem, amiben 7 nyugdíjas, 4 tapasztalt, aktív pedagógus és 4 viszonylag új pedagógus véleményét kérdeztem.

Munkánk célja, hogy bemutassuk a hagyományőrzés kezdeti lépéseit már óvodáskorban, hogy a leendő óvodapedagógusok vagy szülők könnyebben iktassák be mindennapjaikba a hagyományőrzést, a népi játékokat és szokásokat.

I. AZ ETNOPEDAGÓGIA MINT TUDOMÁNY

Az etnopedagógia a néprajz és a pedagógia határterületén elhelyezkedő tudományág, amely a különböző népcsoportok hagyományos nevelési módszereit, szokásait és értékeit tanulmányozza és alkalmazza a modern nevelési gyakorlatban. Az etnopedagógia célja, hogy megőrizze és továbbadja a kulturális örökséget, miközben elősegíti az identitástudat és a közösségi összetartozás erősítését. fontos szerepet játszik abban, hogy a globalizálódó világban megőrizze a helyi kultúrák egyediségét és sokszínűségét. Hozzájárul a diákok kulturális identitásának kialakításához, és segít abban, hogy tiszteljék és értékeljék más kultúrákat is.

Az etnopedagógiai megközelítés segíthet a társadalmi feszültségek csökkentésében és a harmonikusabb együttélés előmozdításában is. Az etnopedagógia alkalmazása során számos kihívással kell szembenézni, mint például a hagyományos és a modern oktatási módszerek összehangolása, a kulturális sztereotípiák elkerülése, valamint a kulturális örökség átadásának hitelessége és relevanciája a mai világban (Latsina, 2015).

1.1. Az etnopedagógia és a népi pedagógia fogalma, kapcsolata. Az ukrán etnopedagógia jellegzetességei

Etnopedagógia - ez az a tudomány, mely az évezredek nevelési, valamint oktatási tapasztalatokról, egy adott etnikai közösség nevelési bölcsességéről szól. Az "etnopedagógia", továbbá a "népi pedagógia" fogalmai nem szinonimák: a népi pedagógia az etnopedagógia tanulmányozásának tárgya.

A népi pedagógia a pedagógiai ismeretek, ezen kívül nevelési tapasztalatok összessége, melyeket a családi nevelés hagyományaiban, a szóbeli népművészetben, ezen kívül a népi szokásokban őriztek meg. Ez a nép ősi pedagógiai kultúrája.

A népi pedagógia már gyermekkorunktól kezdve hat az egyénre, már az élet első napjaiban az anyák és nagymamák altatóiban, versekben, mesékben, játékokban, közmondásokban. És éppen attól függ, hogy a szülők, valamint nevelők használják-e (és helyesen használják-e) a népi pedagógiát a gyermek nevelésében, attól függ a gyermek sorsa, fejlődése, fizikai és szellemi fejlődése, ezen kívül főként morális tulajdonságai.

Az etnopedagógia szoros kapcsolatban áll a tudományos pedagógiával, mely a népi pedagógia eredményein alapszik, ezen kívül fejlődik tovább. Az etnopedagógia az primer

kiindulópontja, ezen kívül az edukáció az összes időben bázisát képezi (Moszijasenko, 2015).

Az ukrán etnopedagógia strukturális elemei:

- népi családtörténet;
- népi gyermektanulmányok;
- családi pedagógia;
- nemzeti deontológia;
- népi etnodidaktika.

Az ukrán etnopedagógiának sajátos jellemzői vannak, regionális különbségek a Balparti-ukrán és a közép-ukrajnai vidékeken, Kárpátalján és Délkelet-Ukrajna vidékein. Ezeket a földrajzi, történelmi, etnográfiai, etnopszichológiai, gazdasági tevékenységi különbségek, a helyi nyelvek, a materiális és szellemi kultúra, a népművészet, a helyi szokások és hagyományok okozzák (Moszijasenko, 2015).

1.2 Az etnopedagógia és a népi pedagógia viszonya

Az etnopedagógia az évezredek népi nevelési és oktatási tapasztalatok tudománya, egy adott etnikai közösség nevelési bölcsességét jelenti. Az "etnopedagógia" és a "népi pedagógia" fogalmai nem szinonimák, az utóbbi az előző tanulmányozásának tárgya. A népi pedagógia a pedagógiai ismeretek és nevelési tapasztalatok összessége, amelyek a családi nevelés hagyományaiban, a szóbeli népművészetben és a népi szokásokban öröztek meg. Ez a nép ősi pedagógiai kultúrája.

Az "etnopedagógia" és "népi pedagógia" kifejezéseket először az ukrán író és pedagógus, Olekszandr Dukhnovics használta az "Népi pedagógia a falusi iskolák és tanítók javára" című tankönyvében. A népi pedagógia a nép pedagógiai tapasztalatának egy ága, amely feltárja a nép nézőpontjait a nevelés és oktatás céljairól, feladatairól, formáiról, módszereiről és eszközeiről. A népi pedagógia szerzője maga a nép.

Míg a népi pedagógia empirikus pedagógiai ismereteket foglal magában azok eredetére való utalás nélkül, az etnopedagógia konkrét etnikai hovatartozáshoz kapcsolódó pedagógiai hagyományokkal áll összefüggésben. Ezért a pedagógia különböző feladatokat lát el mind az állami, mind a szakterületi és regionális szinteken, a növekvő generáció oktatásának, nevelésének és fejlődésének biztosítása érdekében (Berezjuk, 2015).

Az etnopedagógia egy rendszer célkitűzésekből, feladatokból, elvekből, módszerekből és szervezési formákból áll, amelyek a fiatal tagok társadalmi beilleszkedésének és felkészítésének folyamatára és az egyes népcsoportok, etnikumok általános és kulturális

nézeteinek, normáinak és szokásainak struktúrájában való életre való felkészítésére irányulnak.

Az etnopedagógia olyan pedagógiai tudást, készségeket és tapasztalatokat foglal magában egy adott etnikai közösség nevelésében. Az etnopedagógiában az általános emberi értékek, a munka, az erkölcs, az esztétika nevelése a nemzeti közösség nevelési rendszerében valósul meg (Berezjuk, 2015).

Az etnopedagógia az egyes népek progresszív pedagógiai ötleteinek megvalósításának lehetőségeit és hatékony útjait vizsgálja a mai tudományos-pedagógiai gyakorlatban, az etnikai pedagógiai bölcsesség és a pedagógiai tudomány összekapcsolásának módjait; elemzi a népi élet jelenségeinek pedagógiai jelentőségét, és meghatározza azok megfelelőségét a mai nevelési feladatokhoz. Az etnopedagógia része a néprajznak, és egyidejűleg a néprajzi pedagógiának.

Az etnikum (görög ethnos - nép, törzs) egy meghatározott nép, törzs, történelmileg meghatározott emberek összessége, akik közös kulturális és pszichológiai jellemzőkkel rendelkeznek, tudatosan értik egységüket (Berezjuk, 2015).

1.3. Az etnopedagógia elméleti alapjai és kapcsolata más tudományokkal

Az etnopedagógia tananyagának elméleti és módszertani alapját a következő művek, megközelítések és elvek képezik:

- A kortárs filozófusok munkái, akik foglalkoznak a fiatalok oktatásával és nevelésével, a pszichológusok és etnopszichológusok elméleti munkái, valamint az akadémikus G. N. Volkov és számos tanítványa által végzett alapvető etnopedagógiai kutatások, akik képviselik több mint 30 szláv népet, és akik meghatározó szerepet játszottak a népi pedagógia koncepciójának kialakításában;
- A kulturális megközelítés, amely szerint a hagyományos nevelési kultúrát a világkultúra részeként kezelték;
- Az axiológiai megközelítés a pedagógiai valóság tanulmányozásához az epistemológiával összhangban (a népek szellemi kincseinek nevelési értékének felfedezése, a pedagógiai érték érzékelése a hagyományok mellett, a népi pedagógiai ismeretek működésének mechanizmusainak feltárása);
- Az historicizmus elve, amely az oktatási rendszer történeti evolúciójának elemzését követeli meg - figyelembe véve annak örök, általános jellegét, és figyelembe véve demokratikus és humanisztikus orientációját (Balasev, 1993).

Az etnopedagógia számos oktatási területhez szorosan kapcsolódik. Ezek a kultúrológia, néprajz, etológia, vallástudomány, etnoszociológia, etnopszichológia, pedagógia, pszichológia stb.

Az etnopedagógia témáját nemrégiben vezették be a pedagógia szakos hallgatók tantervébe. E téma tanulmányozása során fontos megjegyezni, hogy a különböző országokban a személyiség tudatosságán alapuló multikulturális oktatási koncepció hatékonyságát már bebizonyították. Egyrészt, a kulturális sokszínűség elismerése fontos, másrészt azonban a kultúrák elképzelése egyes emberekről lehetővé teszi kultúrájuk programjának megértését. A multikulturális megközelítés lehetővé teszi az egyéneknek, hogy jobban megértsék saját kultúrájukat azáltal, hogy interakcióba lépnek más kultúrákkal. A multikulturális megközelítés elismeri minden nép kultúrájának értékét és egyediségét, és irányt mutat a sokszínűség felé.

Polikulturális oktatás célja, hogy kialakítsa a diákok közötti nemzetközi kommunikációs kultúrát, mely fejlődése során világnézeti és viselkedési problémák megoldását igényli. Az ideológiai feladatok közé tartozik: segíteni a diákoknak saját kulturális identitásuk tudatosításában; megismertetni őket más kultúrákkal, segíteni azok értékelésében és megértésében; türelem és tisztelet kialakítása más népek kultúrája iránt.

A viselkedési feladatok között szerepel: a mindennapi viselkedés kultúrájának nevelése egy multinacionális környezetben; toleráns hozzáállás kialakítása más nemzetek képviselői felé (Latsina, 2015).

Továbbá, vessünk egy pillantást az etnopszichológiára is. Fontos, hogy a hallgatók megismerjék azoknak a nemzeti pszichológiáját, akikkel szakmai feladatokat kell ellátniuk. Ez segít ebben a feladatban. Megismerhetjük azokat a jelenségeket, mint például az egy adott nemzet pszichológiájának sajátosságait és annak hatását a kommunikációs kultúrára és viselkedésre; a nemzeti önazonosságának kialakulásának tényezőit és mechanizmusait egy adott nemzeti közösségben; a különböző etnikumok közötti feszültségeket és konfliktusokat és azok okait.

Az etnikai pszichológia lehetővé teszi a nemzetközi konfliktusok természetének megértését, melyeknek általában az érdekek és értékek konfliktusai az okai.

A nemzetközi kommunikáció pedagógiája összeköttetésben van az etnopedagógiával, hiszen segít megérteni a nemzetközi kommunikáció kultúrájának és mindennapi megnyilvánulásának jelenségét. Ez az egyik tantárgy, amelynek célja a különböző nemzetek képviselői közötti kapcsolatok kialakítása. A nemzetközi kommunikáció az etnikai viszonyok személyes szintű megvalósulási formája. A nemzetközi kommunikáció

pedagógiája a nemzetek közötti kommunikációs kultúra kialakítására irányul, az etnikai konfliktusok tárgyalásának képességére tárgyalásos módszerekkel, nem erőszakkal.

Ide tartozik még a nemzetközi kommunikáció kultúrája is, ami alatt azt értik, mint a speciális ismeretek és képességek összességét, valamint az ezekhez illeszkedő cselekedeteket és tevékenységeket, melyek az emberi kapcsolatok és az együttműködés során jelennek meg különböző etnikai közösségek képviselői között, és lehetővé teszik a gyors megértést és összhangot a közös érdekek mentén. A nemzetközi kommunikáció kultúrája szerves része a társadalmi életnek, valamint az emberiség kultúrájának. Ezért nagyon fontos összeköttetésben van magával az etnopedagógiával.

A nemzetközi kommunikáció pedagógiájának tárgya a nemzetközi kommunikációs kultúra kialakulási folyamata a többnemzetiségű oktatási közösségekben, ahol a jövő pedagógusnak kell dolgoznia. Ebben az esetben a pedagógiai feltételek, tartalom, formák és módszerek a többnemzetiségű tanulói közösség nemzetközi kommunikációs kultúrájának kialakítására szolgálnak. A célja, hogy kialakuljon a nemzetközi kommunikációs kultúra, hogy képesek legyenek sikeresen élni és működni a többkulturájú országban, mint például Ukrajna (Moszijasenko, 2015).

Az etnopedagógia szorosan kapcsolódik az etnoszociológiához, amelyet a társadalmi folyamatok tanulmányozása különböző etnikai környezetekben és az etnikai folyamatok tanulmányozása a társadalmi csoportokban határoznak meg. Vizsgálja az etnikai csoportok fejlődésének és működésének társadalmi vonatkozásait, identitásukat, érdekeit és önszerveződési formáit, kollektív viselkedésük törvényszerűségeit, az ezekbe a csoportokba bekerült egyének és a társadalmi környezet közötti kapcsolatokat.

Az etnoszociológia tárgya a társadalmi csoportok fejlődésének és működésének szociális aspektusainak, az azonosításuknak, érdekeiknek és önálló szerveződési formáinak, kollektív viselkedésük törvényszerűségeinek, az ezekbe a csoportokba bekerült személyek és a társadalmi környezet közötti kapcsolatoknak, valamint a társadalmi környezetnek a tanulmányozása. Az etnoszociológia kutatási területe széles. Ez magában foglalja az etnikai csoportok társadalmi változásainak sajátosságait, a társadalmi mobilitás ütemét az etnikai csoportokban, a belföldi és a nemzetközi migrációt, az etnikai csoportokon belüli családi kapcsolatok sajátosságait, a különböző társadalmi csoportokban használt orosz és más etnikai nyelvek használatának változásait, a modern és hagyományos kultúra arányát a társadalmi csoportokban, a kulturális interakciókat, a vallás szerepét a kulturális távolságban, az etnikai önazonosságot, az etnikai szolidaritást, az etnikai érdekeket és attitűdöket az etnikai közösségek közötti kommunikációra, az etnikai orientációkra, a

nacionalizmus problémáira, valamint az etnikai konfliktusok szociális és szociálpszichológiai okaira (Moszijasenko, 2015).

Az etnoszociológia tanulmányozza a társadalom minden társadalmilag jelentős területének etnikai sajátosságait, szociológiai szempontból, a szociológiai kutatási módszerek alkalmazásával. Ezenkívül az etnoszociológia tanulmányozza az egyén szocializációs folyamatát a polikulturális környezetben, amely különösen fontos az etnopedagógia, amely a személyiség szocializációs folyamatának a népi kultúra eszközeivel történő tanulmányozására irányul (Moszijasenko, 2015).

1.4 Az etnopedagógia történelme. Comenius Ámos János elméletei.

A népek nevelésének eszméi az erkölcsi kultúra alapját képezik, minden nép erkölcsiségét, és elengedhetetlenek a növekvő generáció nevelésében a népi pedagógia rendszerében, amelynek lényegét képezik. Minden nép törekedett arra, hogy méltó örököst neveljen, és ez a munka elsősorban a termelési tevékenység tapasztalatainak átadásán keresztül zajlott; egyidejűleg az idősebbek bizonyos viselkedési normákat, szokásokat, erkölcsöt fejlesztettek ki a fiatalokban, gondoskodva népük erkölcsi kultúrájának becsületes ápolásáról. Még a "Történelem atyja", Hérodotosz (i.e. 490-480 körül - kb. 425 előtt), azt írta, hogy minden népnek megvannak a maga szokásai, és őket a legjobbnak tartja (Kovbasz, 2006).

A gyermeknevelés problémái az ókori görög tudósok és filozófusok, Szókratész, Platón, Arisztotelész és Demokritosz műveiben nyilvánulnak meg. Például Szókratész (i.e. 469-399) a nevelés fő céljának tekintette az egyén erkölcsi tökéletesítését. Platón (i.e. 427-347) azon elméletet állította fel, hogy a nevelésnek állam által kell szervezettnek lennie, és meg kell felelnie a filozófusok és a harcosok érdekeinek. Arisztotelész (i.e. 384-322), Platón tanítványa, sok kérdés megoldásához dialektikus megközelítést alkalmazott. A "Rétorikájában" azt állította, hogy a törvényeknek mindenki számára egyetemesnek és minden által elismertnek kell lenniük, és ezeknek kell az erkölcs alapját képezniük a nép körében. Úgy vélekedett, hogy az emberek számára a legfontosabb szellemi igények az igazságosság, az őszinteség, az emberség stb., és az ember földi küldetése az, hogy jót tegyen az emberekkel.

A klasszikusok megjegyzik, hogy a nevelést a társadalmi viszonyok határozzák meg, és céljai és feladatai különböző korszakokban változnak. Kiemelkedő fontosságot tulajdonítottak az öröklésnek, mert az egyén formálása elképzelhetetlen a századok óta felhalmozott társadalmi tapasztalatok elméleti megfontolásának és kreatív felhasználásának

nélkül, a progresszív népi hagyományok nélkül. A személyiség kialakításában a hagyományos nevelés kérdéseire vonatkozva a klasszikusok hatékony erőnek tekintették azokat a népi hagyományokat és szokásokat, amelyek szabályozzák az emberek kapcsolatait. tartja (Kovbasz, 2006).

Az emberek minden időben óvják nemzeti morális kultúrájuk felbecsülhetetlen örökségét, amely évezredek óta gyökerezik; az erkölcsi értékek áthatják a társadalom teljes szellemi kultúráját, és hozzájárulnak a személyes fejlődéshez, ezért nem véletlen, hogy a tudósok kutatásaik során folyamatosan támaszkodtak a hagyományos nevelési formákra, a népi pedagógiára mind az országunkban, mind külföldön.

Comenius Ámos János (Jan Amos Komenský) (1592-1670), a nagy gondolkodó és humanista, a modern pedagógia megalapítója, fontos hozzájárulást tett a fiatal generáció erkölcsi nevelésének fejlesztéséhez az ősi népi hagyományokon alapulva. Platón és Arisztotelész nyomán az emberi erkölcs alapjának bölcsességet, mértékletességet, bátorságot és igazságosságot tartotta. Emellett arra buzdította, hogy a gyerekeket szemérmességre, udvariasságra, szorgalomra és jóindulatú hozzáállásra neveljék a környező emberekhez (Albert, 2011).

Comenius pedagógiai munkái átitatottak voltak a népiség szellemével. Szenvedélyesen szerette a hazáját, a hazai kultúrát, a hazai nyelvet. Erről tanúskodnak még könyvei címei is: "Cseh didaktika", "Cseh grammatika", "Cseh költészet", "Az ősi csehek bölcsessége". A "Cseh költészet" című művében Comenius egy ismerője és finom értékelője a hazai népi költészeti kincseknek. Az "Ősi csehek bölcsességében" közmondásokat, mondásokat gyűjtött, amelyeket később folyamatosan felhasznált nevelési tevékenységében, lenyűgözve a hazai nép szellemi gazdagságával és megfigyeléseinek mélységével. A "Cseh nyelv kincsestárában" pedig gazdag anyag található a népi bölcsesség (Latsina, 2015).

A cseh pedagógus először összegzett a gyermeknevelés és oktatás terén szerzett tapasztalatokból a családban, az iskolában, kidolgozva egy szigorú pedagógiai rendszert, amelynek alapját az alkalmazkodás elvére fektette, amely lehetővé teszi a nevelendők természetének, pszichofiziológiai sajátosságainak figyelembevételét. Ez az elv az etnopedagógiának egyik alapvető eleme. Comenius megjegyezte, hogy a nevelés célja nemcsak az egyén fejlesztése önmagában, hanem felkészítése a környező élet továbbfejlesztésére is. A pedagógus-filozófus folyamatosan hangsúlyozta az értelmi fejlődés szükségességét a még kialakulatlan személyiségben, és hitt abban, hogy az emberi boldogulást az emberek saját értelmi és szellemi erőforrásaikkal képesek megvalósítani. Comenius nevelési céljait világosan megfogalmazta "Nagy Didaktikájában" (1633-1638).

Ebben először a pedagógia történetében javasolta egy gyermeknevelési rendszer kialakítását a korosztályi sajátosságok alapján. Az 6 éves korig tartó gyermeknevelésnek véleménye szerint a családban, anya felügyelete mellett kell zajlania - ez az első lépés a nevelés és oktatás terén, vagyis az anyai iskola, ahol az oktatás az anyanyelven, az anyanyelvű kultúra alapján történik. Ebben a korban a tudós szerint a szülők fő feladata a gyerekek érzékszerveinek fejlesztése, elképzeléseik gazdagítása a környező életről, beszédfejlődésük és alapvető készségeik fejlesztése (Albert, 2011).

Comenius szerint a szülőknek még az iskolába való beiratkozás előtt fel kell készíteniük gyermekeiket az erkölcsi normák alapjainak, a dolgok értelmes értelmezésének, világos gondolatok kifejezésének elsajátítására, és meg kell tanítaniuk őket a munkaképesség alapjaira. Ezeknek a feladatoknak Comenius véleménye szerint csak a hazai kultúra alapján lehet megfelelően eleget tenni. A gyerekek második felkészítési szakaszát, 6 és 12 év között, Comenius a szülői iskolának nevezte, ahol minden társadalmi osztály tanulói megismerik a körülöttük lévő világot, javítják az anyanyelvüket, ami "a nemzetet, mint olyat összefogó eszköz". Itt a gyerekek valós ismereteket kell kapjanak matematikából, földrajzból, történelemből stb. A harmadik szakaszban (12-18 éves serdülők) a tudósok a legtehetségesebb serdülőket tanítják a gimnáziumban vagy a latin iskolában, ahol mélyebb ismereteket szerznek azokból a tantárgyakból, amelyeket az anyanyelvi iskolában kezdtek el, a gyakorlati orientáltságuk növelésével (Latsina, 2015).

Comenius fontos szerepet tulajdonított a gyermek erkölcsi nevelésének a családban. Ennek a kérdésnek egész munkát szentelt "Az anyai iskola" címmel - ez az első olyan módszertani útmutató a családi nevelés területén, amely a népi pedagógiai eszméken alapul. Ebben a munkában először a pedagógia történetében részletesen feltárja az ember személyiségének nevelését, fejlődését és tökéletesítését az élet minden szakaszában, a születéstől a halálig.

Comenius a "Anyaiskolában" összegzett a gyermekek nevelésével kapcsolatos legprogresszívebb ötleteket, különböző népek anyai bölcsességét. A könyvben bemutatja a gyermek teljes körű személyiségfejlődésének koncepcióját a nevelés folyamatában. Ebben a kérdésben Comenius az "A jövő a gyermekekben rejlik" elv alapján gondolkodott, és kiegészítette: "Mivel a gyermekek Isten legbecsesebb ajándékai, és semmi sem hasonlítható hozzájuk, ezért hozzájuk kell a legnagyobb gondossággal viszonyulni."

A cseh pedagógus arra buzdította a szülőket, hogy céltudatos nevelő munkát végezzenek a gyerekekkel, először is "erkölcsössé" neveljék őket, majd az emberi erkölcs alapjait adják meg nekik, és csak ezután nyújtsanak nekik tudományos ismereteket.

Különösen a tinédzserok nevelésére van szükség, akikkel a szülők jelentős nehézségeket tapasztalnak. Ezért Comenius azt javasolja a szülőknek, hogy a gyerekek nevelését már a legkorábbi évektől kezdjék el; a fiatal generáció morális alapjainak kialakítása érdekében olyan tulajdonságokat ültessenek el bennük, amelyekre a népi pedagógia is összpontosít:

1. Mértékletesség - megtanítani a gyerekeket arra, hogy éljenek, egyenek stb. a természet követelményei szerint.

2. Ápoltság - megtanítani őket arra, hogy tartsák be az étkezés, öltözködés és önmaguk gondozásának meghatározott normáit.

3. Tiszteletteljes magatartás - tiszteletteljes viselkedés az idősebbek és az ő cselekedeteik, szavaik és nézeteik iránt.

4. Megelőző magatartás - gyorsan és késedelem nélkül teljesíteni a szülők és az idősebbek kéréseit, követeléseit.

5. Igazságosság - mindig és minden körülmények között megtanítani a gyerekeket az igazság megmondására.

6. Előítéletmentesség - megtanítani a gyerekeket az igazságosságra.

7. Munkakedv - megtanítani őket a munkára, lelkiismeretesen és időben teljesíteni a felnőttek feladatát.

8. Türelem - megtanítani a gyerekeket a türelemre és önfegyelmre, hogy megtanulják megfékezni szenvedélyeiket.

9. Empátia - megtanítani nekik a finomságot, készséget mások szolgálatára, hogy jól tegyenek nekik.

10. Fegyelem - mert "aki fegyelem nélkül nő fel, az tisztesség nélkül öregszik".

A cseh pedagógus az átfogó nevelés mellett állt ki, hangsúlyozva a szülők figyelmét arra, hogy a gyerekek egyrészt legyenek fizikailag egészségesek, másrészt pedig rendelkezzenek tudással és gyakorolják a bölcsességet (Latsina, 2015).

J. A. Comenius arra buzdította az embereket, hogy tartsák meg méltóságukat bármilyen körülmények között, és viselkedjenek okosan az emberek között, a társadalomban.

A cseh pedagógus úgy vélte, hogy az embernek engedelmeskednie kell a természet általános törvényeinek, és minden pedagógiai eszköznek természetesnek kell lennie. Ezért a nevelőnek a gyermek személyiségének természetes fejlődési tényezőit kell figyelembe vennie. Ugyanakkor, a természetesség elvével párhuzamosan fontosnak tartotta a humán élet törvényeinek tanulmányozását és minden pedagógiai befolyás összehangolását velük. A tanítás mellett a nevelőnek a tanítványoknak a morális alapokat is be kell nevelnie, ki kell

alakítania azokat a pozitív tulajdonságokat, amelyek szükségesek a normális élethez: a viselkedési szabályok betartása, a munkára való felkészülés stb (Latsina, 2015).

Comenius rendkívüli fontosságot tulajdonított az iskolamesternek, azaz a pedagógusoknak. Arra szólít fel, hogy a nép gyermekeit oktató tanárok valóban a néphez tartozók legyenek, ismerjék, szeressék az anyanyelvüket és a nép szóbeli hagyományait. Kifogásolta, hogy "... a nép és a népek nyelvei méltóságuknál fogva még jobban vannak megvetve, mint azok, akiket a legnagyobb sérelem ér. Minden népnek minden üzenete az anyanyelvén kell továbbítani ...". Comenius szerint a népi pedagógusnak hűségesebbnek kell lennie a hazai nyelvhez és kultúrához. Az igazán népi tanítónak rendelkeznie kell azokkal a tulajdonságokkal, amelyeket tanítványaiban ki szeretne fejleszteni: az igazságra tanítani, bölcsen tanítani, szeretni a szakmáját, figyelembe véve a gyermekek életkorát, egyéni és mentális sajátosságait az oktatás-nevelés folyamatában, különös figyelmet fordítani a morális nevelésre, hogy felkészítse a tanítványokat a munkára és az életre (Albert, 2011).

Comenius számos területen hozzájárult az etnopedagógiához. Elméleteiben és munkáiban hangsúlyozta a népi nevelés fontosságát. Részletesen kidolgozta a népi nevelés elveit és módszereit. Munkáiban évszázadokra visszanyúló pedagógiai tapasztalatokat és népi nevelési gyakorlatokat felhasznált. Új, eredeti didaktikát dolgozott ki, amely jelentős hatást gyakorolt a pedagógia tovább fejlődésére. A progresszív hagyományokra támaszkodva létrehozott egyedülálló nevelési rendszert. Nemcsak saját hazájában, de számos más országban is nagy hatással volt a pedagógia fejlődésére, beleértve Ukrajnát is. Munkássága és gondolatai jelentős mértékben hozzájárultak az etnopedagógia elméletének és gyakorlatának fejlődéséhez. Az etnopedagógiai elvek és módszerek kidolgozásában kiemelkedő szerepet játszott. Úttörő munkássága révén Comenius jelentős alapot teremtett az etnopedagógia további kutatásaihoz és alkalmazásához (Latsina, 2015).

1.5 Az etnopedagógiai nevelési formák és módszerek a népideálok és a szellemi-morális értékek alapján

A személyiség nevelésének alapvető formái a népi kultúra alapján a következők lehetnek:

- Megismerkedés a kis népi folklórformákkal: Mesék, mondókák, dalok, szólások, közmondások tanulása és elemzése.
- Ünnepi összejövetelek: Hagyományőrző ünnepek és események közös megünneplése, népdalok éneklése, játékok, táncok.
- Ismeretterjesztő beszélgetések: Beszélgetések a népi kultúra, történelem, hagyományok témájában.

- Gyermekek kreatív, produktív és játékos tevékenysége: Rajzolás, festés, kézművesség, népmesék dramatizálása, népi játékok bemutatása, eljátszása.
- Tájéztető múzeumok látogatása: A helyi népi kultúra és történelem megismerése múzeumokban és kiállításokon.
- Városi séták, kirándulások: A helyi nevezetességek, történelmi helyek megismerése gyalogosan vagy buszos kirándulásokon.
- Népmesék olvasása és dramatizálása: A mesék erkölcsi tanulságainak és értékeinek elsajátítása.
- Szertartások, rituálék, ünnepségek bemutatása: A népi hagyományok és szokások megismerése és gyakorlása.
- Naptári népi ünnepek forgatókönyvének kidolgozása és eljátszása: A népi ünnepek hagyományainak és értékeinek ápolása.
- Megismerkedés a népi iparművészettel: Fazekasság, kosárfonás, hímzés, fafaragás és más népi művészetek elsajátítása (Berezjuk, 2015).

A hagyományörzésről és annak fontosságáról beszélt T. I. Szafonova, alsós tanítónő is. Az általa végzett kutatásimunka néhány formáját így írja le: "Az ünnepi találkozót a betakarítás után, esténként tartottuk. A lányok fonogattak, varrtak, hímeztek, csendesen beszélgettek, hosszú dalokat énekeltek. Később jöttek a fiúk, és elkezdődtek a játékok, körjátékok. Szerették az ünnepi találkozót és a találós kérdéseket, valamint a meséket hallgatni. Innen származik a közmondás is: 'Üljünk egy sorba - kibeszéljük az egyet és mindent'. A gyerekek örömmel vesznek részt az efféle összejöveteleken. Ezek során megismerkedünk a bölcs mondásokkal és furfangos rejtvényekkel, vidám népdalokkal, körjátékokkal. Mindezek azért fontosak, hogy megtartsuk néphagyományainkat, miközben szép emlékeket gyűjtünk.

Az összejöveteleken az emberek a népi ünnepeket is megismerik és ünneplik. A felmenőink szerettek szórakozni. A furulya és a harmonika hangja mellett körben ültek, énekeltek, táncoltak és játszottak. Húsvétkor tojásokat festettek. Májusban üdvözölték a tavaszt, koszorúkat fontak. Júniusban, Iván napján, mezőkre mentek, saját készítésű furulyákon dallamokat játszottak. Ősszel az "áldott gyümölcsök" időszakát ünnepelték, télen pedig a karácsony napjain az utcákon jártak, maszkokat viseltek, karácsonyi énekeket énekeltek. Az összegyűlt népek egymást szórakoztatták minden ünnepen (Berezjuk, 2015).

1.6 A népi pedagógia nevelési módszerei

Módszer - jelentése görögül az út vagy mód a cél eléréséhez. Pedagógiában a nevelési módszer társadalmilag meghatározott pedagógiai célok elérésére szolgáló kölcsönhatás, amely a nevelő és nevelendő között zajlik (szülők és gyerekek, tanár és diák, szociális pedagógus és nevelt), elősegítve az életmód, a kapcsolatok, a kommunikáció szervezését, valamint a nevelési befolyásoló eszközök és módszerek összessége, amelyek ösztönzik a neveltaktíváját és szabályozzák a nevelt viselkedését, egy bizonyos nevelési cél, javítás, vagy újra nevelés elérése érdekében. A nevelési módszerek kiválasztása a nevelési cél és feladatoktól, a nevelési tevékenység tartalmától és törvényességeitől, valamint a nevelés körülményeitől függ; a nevelendő tárgy és a nevelési alany jellemzőitől (Moszijasenko, 2015).

A nevelési módszer a pedagógus által kitűzött nevelési célok és feladatok szempontjából a nevelt tudatára, akaratára, érzelmeire és viselkedésére gyakorolt hatás módjaként tekinthető, elősegítve a neveltben kívánt tulajdonságok kialakulását.

A népi pedagógia nevelési módszerei összefüggenek az általános pedagógiai módszerek rendszerével, ahol három csoportra oszthatók: 1) a tudatosság formálásának módszerei; 2) a tevékenység szervezésének és a társadalmi viselkedés tapasztalatának kialakításának módszerei, amelyek a morális ismeretek átalakítására irányulnak a viselkedésben; 3) a viselkedés és tevékenység ösztönzésének módszerei.

A népi nevelésben az alábbi nevelési módszereket lehet kiemelni: magyarázat, megszoktatás, ösztönzés, dicséret, meggyőzés, személyes példa, tapasztalatszerzés, utalás, dorgálás, ítélőképesség, büntetés stb.

A magyarázat és meggyőzés célja a gyerekek pozitív hozzáállásának kialakítása a munkához, méltó viselkedéshez a családban és a társadalomban. A népi nevelésben kiemelt fontosságú volt a különböző mezőgazdasági, kézműves és háztartási munkák különböző módjainak bemutatása (eszközök és munkaeszközök kezelése, földművelés - öntözés, betakarítás, állattenyésztés gondozása, nemzeti ételek készítése, szövés, faragás, hímzés stb.).

A magyarázat és a bemutatás után gyakorlatokat alkalmaztak, amelyeket tanács követett: "Gyakorolj, fejlessz, alakíts ki szokást egy bizonyos munkára". A felnőttek tanácsait hallgatva a fiúknak és lányoknak meg kellett tanulniuk a szükséges készségeket és munkamódszereket (Moszijasenko, 2015).

Egy másik elterjedt módszer a népi nevelésben az oktatás. A népi nevelés oktatási kódexében gyakran találkozhatunk a tanításra vonatkozó szabályokkal az idősebbtől a fiatalabbhoz, a tanártól a diákhoz, a népi bölcsességtől a fiatalokhoz, az apától a fiúhoz.

A népi nevelés módszereinek sajátosságai vannak a különböző életszakaszokban is. Például a korai gyermekkorban széles körben alkalmazzák a megszoktatás módszerét. Például a gyerekeket szoktatták a rendszeres higiéniai eljárásokhoz, időben lefeküdni és időben kelni, tisztának és rendezettnek lenni, rendet tartani a játékokat és ruhákat anélkül, hogy emlékeztetni kellene őket, időben elvégezni a házi feladatokat, udvariasnak lenni a szülőkkel, felnőttekkel, kortársakkal stb (Moszijasenko, 2015).

Az idősebb korban a gyerek már igyekszik megérteni, miért kell úgy cselekednie, és nem másként. Ebben a korszakban hatékony lehet a meggyőzés módszere, amely magában foglalja a magyarázatot és az érvelést, hogy a gyerek megértse a cselekvés és viselkedés bizonyos okait, megismerje a társadalomban elfogadott normákat és mintákat, és hogy ezeknek a normáknak a betartása számára tudatos szükségessé váljon.

A. E. Izmailov azt említi, hogy az ösztönzés és a dicséret módszerei mennyire hatékonyak a népi nevelésben. Szerinte a gyermek mindig érzi az igényt a viselkedése, játéka és munkája értékelésére. A dicséret és az elismerés nagyban ösztönzi a gyerekeket. Az emberek azt mondják: "A gyerekek és az istenek szeretnek olyan helyen lenni, ahol dicsérik őket". Ebben az összefüggésben javasolt mosolyogva mondani az elismerő szavakat és a dicséreteket.

Az etnopedagógiában széles körben alkalmazott módszer a célzás. Az üzbég közmondások példái: "A bölcs ember számára elég a célzás", "A bölcsnek célzás, az ostobának bot". G. N. Volkov megjegyzi, hogy "a célzások pedagógiai értéke abban rejlik, hogy az egyes gyerekek viselkedési hiányosságairól kellemetlen hangnemben lehet beszélni".

A népi irodalomban, különösen Keleten és a Kaukázusban, ilyen népi nevelési módszereket is rögzítettek, mint a szülői áldás és jókívánság. A szülők áldást kérnek gyermekeikre a jó cselekedetekre, a közösség számára fontos tettekre, míg a szerető feleségek tanácsokat adnak szerelmeiknek hősi tettekre.

Az említett népi nevelési módszerek mindegyike arra szolgált, hogy ösztönözze vagy értékelje az emberek tevékenységét, ha azok beilleszkednek az emberi együttélés normáiba. De sajnos az életben előfordultak eltérések a népi etika normáitól. Ilyen esetekben szükség volt olyan módszerek alkalmazására, mint a kényszer, büntetés, elítélés, tiltás és dorgálás. (Moszijasenko, 2015).

Az etnopedagógiában a leginkább hatékony nevelési módszernek az egyéni példát tekintik. Bármilyen nevelési módszer hatástalan lesz, ha maguk a nevelők (szülők vagy tanárok) nem szolgálnak példának a követésre.

Az említett nevelési módszerek nem csak elméleti következtetések gyűjteményei. Ezeket megtestesítik sok nép erkölcsi kódexeiben, például a jakutok "Kut-sür"-jében, a kaukázusi népek "Adige-habz"-jében, közmondásokban, szólásokban, aforizmákban stb., és közvetlenül befolyásolják az ember akaratát és érzéseit. Ezeket az idő és különböző népek tapasztalatai bizonyítják. Ez adja meg hatékonyságuk, erejük és megbízhatóságuk alapját. (Moszijasenko, 2015).

II. NÉPHAGYOMÁNYOK AZ ÓVODÁBAN

A néphagyományok és hagyományörzés tudatos beépítése az óvodai nevelési gyakorlatba nemcsak érzelmi, esztétikai és erkölcsi fejlődést segít elő, hanem erősíti a gyermekek szülőföldjükhöz való kötődését is. Ez a folyamat nem külön témaként, hanem a nevelés komplex részeként jelenik meg az óvodai életben. Az ünnepek, hétköznapi tevékenységek, irodalmi beszélgetések, kézműves foglalkozások, zenei és mozgásos játékok mind alkalmasak arra, hogy a gyermek a néphagyományok által átélje a közösséghez tartozás élményét és erősödjön a személyiségfejlődése (Dömötör, 2004).

Az ilyen tevékenységek közösen átélt élményei hozzájárulnak a gyermek személyiségfejlődéséhez és a közösséghez való kötődéséhez. Nemcsak érzelmi kötődést eredményeznek, hanem segítik a gyermek teljes fejlődését. A közös alkotás öröme különösen erős közösségformáló erővel bír, és hozzájárul a gyermekek egymás közötti kapcsolatok kialakulásához és erősödéséhez. Ezáltal a néphagyományok és hagyományörzés aktív részesei lehetnek az óvodai nevelési folyamatnak, amely hosszú távon gazdagítja és színesíti a gyermekek élményvilágát (Dömötör, 2004).

2.1. Etnopedagógiai és néprajzi fogalmak

Annak érdekében, hogy mélyebben megértsük és magunkévá tehessük azt a hitet, amely elengedhetetlen a hagyományaink ápolásához és továbbadásához, fontos, hogy megismerjük és felidézzük a néprajzi fogalmakat.

Az ismeretek bővítése és a fogalmak átértelmezése segíthet abban, hogy a hagyományokat ne csak felületesen ismerjük, hanem mélyebben megértsük jelentésüket és szerepüket a kultúránkban. Ezáltal képessé válhatunk arra, hogy tudatosabban ápoljuk és továbbadjuk azokat a hagyományokat, amelyek részei vagyunk, és megerősítsük identitásunkat és közösségi kötődéseinket. A néprajzi fogalmak megismerése segíthet abban is, hogy értékes tapasztalatokat szerezzünk saját kultúránkról és annak gazdagságáról, ami tovább erősítheti elkötelezettségünket a hagyományok ápolása és megőrzése iránt (Bucherna, 1998).

Néphagyomány - azt a láthatatlan szervezőerőt, amely a legrégebbi időkben az emberiség megmaradásának egyik legfontosabb feltétele volt, amely kényszerítette eleinket egymás szájáról lesni a szót, egymás kezét figyelve megtanulni a mozdulatot, hagyománynak, idegen

szóval tradíciónak nevezzük. "Csak a hagyományok által tudjuk megőrizni azt a hatalmas tudást és tapasztalatot, amelyet elődjaink felhalmoztak" (Bucherna, 1998).

Az emberek megtanulták a munkafolyamatok célszerű sorrendjét, és ragaszkodtak ezekhez a hagyományokhoz, amelyek évről évre, alkalomról alkalomra visszatértek. Tiszteletben tartották és tisztelték az olyan hatalmasnak vélt erőket, mint a tűz, a víz és a csillagok. A megmagyarázhatatlan jelenségekre különféle történeteket alakítottak ki, például mondákat és legendákat, hogy kifejezzék tiszteletüket és engeszteljék az ezek felett álló lényeket. Ezekből a történetekből alakultak ki a rituális és dramatikus játékok.

Az emberek beleszülettek a meglévő hagyományokba, ahol mindenki és minden dolog pontos helyet foglalt el. Az íratlan szabályok szerint éltek, és a családok, rokonság és falu közösségének életét ezek a hagyományok szabályozták. Kilépni ebből a hagyományos rendszerből szinte lehetetlen volt, és az egyén megélhetését szolgálta. Ha valaki megsértette ezt a közösséget, kiközösítették. A hagyomány azonban nemcsak köt és kötelez, hanem a társadalom fejlődésével változik is. A civilizáció előrehaladásával a megtartó hagyományok általában gyengültek, egyes helyeken el is tűntek. Legerősebben és legtovább a paraszti közösségek őrizték meg hagyományos életmódjukat, és ezzel a magyar népi kultúra értékhordozójává is váltak (Bucherna, 1998).

Népszokásoknak nevezzük a kultúra spontán formáit, amelyek a nép ünnepeinek és hétköznapijainak keretét adják. Ezek közösségi viselkedés- és cselekvésmódok, amelyeket a közösség tagjai követnek, mert azok megfelelnek az élő kulturális hagyományoknak. A népszokások egyszerre illemtan, erkölcsi kódex, íratlan törvény, művészet, költészet, színjátszás, mítosz és mágia.

A család, a rokonság és a faluközösség szokásrendje határozta meg a közösség tagjainak helyét és egymáshoz való viszonyát. A falu szokásainak jelentős része elsősorban az ünnepekhez kapcsolódott, de vannak olyan szokások is, amelyeket csak hosszabb együttélés után lehet megismerni (Dömötör, 2004).

A népszokások egy részét az egész falu lakosságára vonatkozó íratlan szabályként tekintették, más részüket pedig csak bizonyos korosztályokra, foglalkozási csoportokra vagy éppen csak az egyik nemre. Dömötör Tekla "Magyar népszokások" című könyvében leírt népszokások hordozzák e tűnő világ üzenetét, és fontosak a kulturális örökségünk megőrzése szempontjából.

2.2. Jeles napok

Jeles napoknak nevezzük az évente visszatérő naptári ünnepeket, amelyeket az egyes közösségek megünnepelnek és számontartanak. Ezek a jeles napok szorosan kapcsolódnak a naptári évhez, az évszakok változásaihoz, az emberi élet sorsfordulóihoz és az egyházi ünnepekhez (Dömötör, 2004).

Számos jeles nap kialakulásában időjósító megfigyelések és munkafolyamatok időszerezése játszott szerepet. Például egyes névnapokhoz az időjárás vagy a természeti ciklusokhoz kötődő megfigyelések kapcsolódtak, míg másokhoz a munkafolyamatok, mint például az őszi betakarítás vagy az új bor kóstolása.

Az emberi élet fontosabb sorsfordulóihoz is hagyományok kapcsolódnak. A születéshez a keresztlő, a házassághoz a lakodalom, a halálhoz pedig a temetés. Ezek az események az emberi élet nagyobb fordulópontjait jelentik, amelyeket az adott kultúrában különleges szertartásokkal vagy ünnepségekkel kísérik.

Az egyházi ünnepek szokásaiban gyakran fellelhetők a pogány kori hiedelmek elemei is, mivel a nép hagyományvilága sokszor összefonódott az egyházi ünnepekkel. Az egyházi ünnepekhez társuló hagyományok gyakran őrzik az ősebb, pogány eredetű elemeket is, amelyeket az idők során átszőtt az egyházi liturgia és kultúra (Dömötör, 2004).

Az évszakok változásaihoz kötődő jeles napok az őszi, a téli, a tavaszi és a nyári napfordulók köré csoportosulnak. Ezek az ünnepek gyakran gazdasági vonatkozásúak, és a természeti ciklusokhoz, a mezőgazdasági munkákhoz vagy az évszakváltáshoz kapcsolódnak pl:

- Mihály napja (szept. 29.) az őszi betakarítási munkák kezdete,
- Vendel napja (okt. 20.) a pásztorok ünnepe,
- Márton napja (nov. 11.) az új bor kóstolónapja,
- András napja (nov. 30.) az advent előtti utolsó vidám nap

Ahogy az ősznek megvannak a jellegzetes ünnepei, ugyanúgy a többi évszagnak is.

A téli ünnepkörbe tartozó jeles napok pl.:

- Advent vasárnap az András-naphoz legközelebbi vasárnap. Ettől a naptól kezdődik a karácsonyi készülődés.
- Miklós napja (dec. 6.) a gyermekek örömnapja.
- Luca napja (dec. 13.) az ősi hiedelmek és a termékenységet varázsló jókívánságok napja.

- Karácsony napja (dec. 25., 26.) a fiúk betlehemes játékokkal járják a házakat, karácsony másnapján regöléssel, nagy zajjal, alakoskodással" mondják el bőségvarázsló jókívánságaikat.

- Újév napja (jan. 1.) a gonoszűzés, jókívánás napja.

- Vízkereszt (jan. 6.) a karácsonyi ünnepek záró napja.

- Balázs napja (febr. 3.) a diákok napja, köszöntő és adománygyűjtő szokásokkal.

- Farsang, amely vízkereszt napja után kezdődik és hús- vét előtt hat héttel ér véget. Télcsúfoló, tavaszváró nép- szokások kapcsolódnak ehhez az időszakhoz.

A tavaszi napfordulóhoz tartozó jeles napokhoz a természet meg- újulása feletti öröm, a termékenység örök jelenléte fűződik, pl.:

- József napja (márc. 19.): ezen a napon kezdik a tavaszi talajmunkákat.

- Húsvét: a 40 napig tartó böjt vége, a kereszténység leg- nagyobb ünnepe, Krisztus feltámadása. Számos nép- szokás tartozik hozzá.

- György napja (ápr. 24.): tavaszkezdő ünnep, a pásztorok ekkor hajtják ki az állatokat a legelőkre.

- Május elseje: tavaszköszöntő nap, pogány és egyházi szokások is fűződnek hozzá.

A nyári napfordulóhoz tartozó jeles napok pl.:

- Pünkösd: a keresztény egyház egyik fő ünnepe, a legjellegzetesebb hozzá fűződő népszokás a pünkösti királyválasztás és a pünkösti királynéjárás.

- Szentivánéj (jún. 24.): a tűzgrás napja, a megtisztulást vagy a párválasztást kapcsolták hozzá.

- Péter-Pál napja (jún. 29.) az aratás kezdetét jelzi.

Az évszakok változásai, a természettel szembeni kiszolgáltatottság szükségessé tette, hogy a közösség minden tagja értsen a növényekhez, az állatokhoz, ismerje a csillagok állását, tudjon szerszámot készíteni, építeni, szőni, fonni, főzni, gyermeket nevelni stb. Az emberhez a megélhetést szolgáló munkafolyamatok ismerete mellett a mesélés, az éneklés, a tánc tudása is hozzátartozott. A mindennapi élet sokoldalú, egész embert kívánt (Dömötör, 2004).

2.3 A népköltészet

Az alkotások a nép körében születtek és szájhagyomány útján terjedtek. Ezek a kulturális örökség részei a népdalok, népmesék, mondák, hiedelmek, balladák, históriás énekek, gyermekjátékdalok, a mondókák, népi imák, találós kérdések, szólások, siratóénekek és munkásfolklór.

Az óvodában ezeket az alkotásokat használjuk, mint például a mondókákat, gyermekjátékdalokat, népdalokat, népmeséket, találós kérdéseket és szólásmondásokat, hogy a gyerekek körében is tovább éljen és megőrizzük a hagyományokat. A gyermekköltészet játékos, színjátékszerű jellege tükrözi a játékot kísérő mimikát, párbeszédet, éneket és táncot (Bucherna, 1998).

Ezek az alkotások megőrzik az emberiség legősibb formáit, mint a költészet, ritmus, dallam, mozdulat és cselekmény. Rétegeik időben egymásra épülnek, gazdag világot teremtenek, melyben a régmúlt gyökerei és az átalakulás, megújulás lehetőségei egyaránt jelen vannak (Sipos, 2016).

A mondóka egy olyan összetett műfaj, melyben a kisgyermek életének vagy a természet jelenségeinek különböző alkalmaihoz kapcsolódó ritmikus szöveg egy sajátos mozdulat vagy mozdulatsor kíséretében a szöveg lejtését formálja dallammá. Ez a műfaj rendkívül sokszínű, és szorosan kapcsolódik a gyermek mindennapi élményeihez és tapasztalataihoz. A mondókák gyakran rövid és könnyen megtanulható szövegekből állnak, amelyek játékosságot, ritmust és mozgást hordoznak magukban.

Fontos jellemzőjük, hogy az adott alkalomhoz vagy szándékhoz kötődnek, például alvás előtti mondókák, étkezés közbeni mondókák, vagy éppen játékos tanulási célokat szolgáló mondókák. A mondókák sokszínűsége és rugalmassága lehetővé teszi, hogy a gyermek játékosan és élményalapú módon fejlessze nyelvi és motoros készségeit, miközben örömteli pillanatokat él át a mindennapokban (Bucherna, 1997).

A mondókák különböző típusai között számos csoportosítási lehetőség áll rendelkezésre:

A mondókák csoportosításuk szerint:

Felnőttek játécai kicsinyekkel

- Testrészekről szóló, érintő, simogató, csiklandozó játékok.
- A mozgásfejlesztést segítő mondókák.
- Gyógyító, vigasztaló szövegek.
- Gyermeket szórakoztató mondókamesék.

Természettel kapcsolatos mondókák:

- Esővárók és -biztatók.

- Naphívogatók.
- Állatcsalogatók és röptető, például a fecske- és gólyaköszöntők, libalegeltetők.
- Héjariasztók.
- Sípkészítő mondókák.
- Levél- vagy virágszirom-kiszámolók.

Társadalmi környezettel kapcsolatos mondókák:

- Névcsúfolók.
- Foglalkozásgúnyolók stb.

Kiolvasók:

- Sajátos műfajú mondókák, melyeket különböző játékok szereplőinek kiválasztására használnak (Sipos, 2016).

A népi gyermekjátékdalok

A népi gyermekjátékdalok jellemzője, hogy cselekményük, tárgyi kellékeik, szövegük és zenéjük a régmúlt környezet emlékeit, főleg a felnőtt élet szokásait őrzik. Ezek a dalok hordozzák magukban a népi kultúra gazdagságát és sokszínűségét, és a gyermekek számára is élménydús pillanatokat teremtenek a játék során.

Az egy-, két- vagy háromszemélyes játékok. A gyermekek azonos időtartamú mondókázással, énekléssel biztatják egymást az igazságos szerep-, illetve feladatvállalásra. Például hinta- vagy labdacseré.

Egyszerűbb körjátékok. Guggolók, kifordulók, kendős csoportos játékok (legtöbbször paratlan számú gyerekekkel), gyűrűsdik.

Szerepváltó, fogyó-gyarapodó és párcserélő játékok. Leánykérő játékok, sorjátékok és hidas játékok.

Különféle vonulások. Bújás, páros vonulás, zöldágjárás, rétes- vagy csigába tekeredés, kanyargó járás.

A jeles napok dalai

Minden jeles naphoz tartozik meghatározott dalanyag, amely kifejezi az adott alkalom hangulatát és üzenetét. Például vannak tavaszköszöntő dalok, jókívánásokat hordozó énekek, télbúcsúztató dallamok, tavaszt ünneplő dalok, nyárköszöntő versek stb.

Ezek a dalok nemcsak a felnőttek, hanem a gyerekek életében is fontos szerepet játszanak. A gyermekdalok gyakran alkalmazkodnak az évszakok változásaihoz és az ünnepi alkalmakhoz, segítve ezzel a kicsiket az évszakok és a hagyományok megértésében. Az ilyen dalok élménydús pillanatokat teremtenek a gyerekek számára, és hozzájárulnak az ő kulturális fejlődésükhöz is (Szilágyi, 2018).

A népmesék, mondókák szólások, találós kérdések

A népmese a szóbeli elbeszélő művészet egyik nagy műfajcsoportja. Csodás elemeket tartalmazó, naiv hangú elbeszélés, amely bizonyos kötött formákat őriz. A népmeséhez kapcsolódó szólások, fordulatok jól kiemelik a népmese két legfontosabb tulajdonságát:

- A mese kötött, a mindennapi valósággal össze nem egyeztethető.
- Amiről a mese szól, az mesés, mesésbe illő.

A népmesében gyakran előfordulnak olyan elemek, amelyek a valóságban lehetetlenek. Tündérek, beszélő állatok, mindenkit legyőző kard, boszorkányság - ezek mind példák a népmese csodálatos világára. Emellett a népmese képes ábrázolni a nép életét, az igazabb, jobb életbe vetett hitét, valamint a gonosz és a rossz feletti győzelmet. Ezért kiváló eszköz a gyermekek nevelésére.

A népmesék különböző típusokba sorolhatók:

- Állatmesék
- Novellamesék, amelyekben a reális motívumok vannak túlsúlyban
- Tréfás mesék, amelyekben a humoros és groteszk elemek dominálnak
- Tündérmesék, amelyek legfőbb jellemzője a csoda, valamint a különféle karikatúrák, például a lánc-, formula- és csalimesék, valamint az ún. „bolond” mesék.

Közmondások. Ezek megállapítások, amelyek a jövőbeni cselekvést a múltbéli tapasztalatokra való hivatkozással befolyásolják. A közmondások segítenek megőrizni és átadni a bölcsességeket és az életbölcsességeket a generációk között.

Szólások. A szólások jellemzője, hogy közvetlenül magukba foglalják az érzékeltetett és értelmezett történeteket. Általában rövidek, gyakran képesek humoros vagy tömör formában kifejezni egy adott helyzetet vagy élethelyzetet. Például: „Alszik, mint a bunda” vagy „Egyszer hopp, másszor kopp.” (Tátrai-Karácsony, 1997).

Találós kérdések. Ezek olyan kérdések, amelyek egy személy vagy jelenség jellemzőit tartalmazzák, szórakoztatva tanítanak vagy szellemi erőpróbát jelentenek. Gyakran rejtélyesek vagy játékosak, és általában valamilyen trükkös vagy képes megfejtetni a választ. Például: „Tiszta, fehér születése, lucskos, sáros temetése” (a hó) vagy „A nagy méhkas sűrűn rajzik, ha nap süti, mind elázik” (a havazás).

Rigmusok. Ezek nem versek, hanem ritmikus prózai szövegek, amelyek valamilyen hangulatot fejeznek ki. Gyakran mondások vagy kifejezések, amelyek ritmikus vagy rímekkel rendelkeznek, és általában valamilyen tanulságot vagy érzést közvetítenek. Például: „Aki miránk bámeszkodik, az miközénk kívánczik!” (Bucherna, 1998).

2.4 Néphagyományok az óvodában

Az óvodai nevelést olyan szemléletmódnak kell vezérelnie, amely figyelembe veszi a gyerekek egyéni fejlődését, és képes kialakítani az együttéléshez szükséges szokásokat. E szemlélet kereteit a népi hagyományok ápolása is biztosíthatja.

Az a gyermek, aki az óvodában rendszeresen találkozik a szülőföldjéhez és otthonához kötődő élményekkel, olyan örökséget kap, amely egész életére szól. A természet és a népközösség örökségét. A fejlődését áthatja és gazdagítja a néphagyományápoló tevékenységek rendszere, amely szervesen beépül az óvodai nevelés folyamatába.

Az óvodai nevelés során a néphagyományok, mint a mondókák, dalok, mesék és gyermekjátékok anyaga eddig is jelen volt. Az, hogy az óvónő az általa tervezett és vezetett nevelési folyamatba mit, mennyit és hogyan épített be, az ő szakértelmétől és kreativitásától függött (Dömötör, 2004).

A gyakorlati tapasztalatok alapján az óvodai nevelésben a népköltészeti alkotásokon túl a hagyományápolás azon területei és tevékenységei építhetők be leginkább, amelyek nem zavarják meg, hanem szebbé és gazdagabbá teszik a gyerekek életét. Ezek a tevékenységek a gyerekekből a tevékenység örömet váltják ki, érzelmi többletet jelentenek a társaikkal és a felnőttekkel való együttlétben.

Az óvodai nevelésben a néphagyományok integrálása nem csupán a kulturális örökség megőrzését szolgálja, hanem hozzájárul a gyerekek érzelmi, szociális és kognitív fejlődéséhez is. A néphagyományok különböző formái – mint a népzene, néptánc, népi játékok, kézművesség és népszokások – gazdagítják az óvodai mindennapokat.

A népdalok és néptáncok beépítése a mindennapi tevékenységekbe fejleszti a gyerekek ritmusérzékét, mozgáskoordinációját és közösségi érzését. A népi kézművesség, mint például a fonás, szövés, agyagozás és faragás, fejleszti a gyerekek finommotorikáját és kreativitását. A népi játékok és szokások gyakorlása pedig hozzájárul a szociális készségek, az együttműködés és a kommunikáció fejlődéséhez (Bucherna, 1998).

Ezen tevékenységek révén a gyerekek megismerik a természet ciklikusságát, az évszakok váltakozását és a hozzájuk kapcsolódó szokásokat, ünnepeket. Az óvodai nevelés során fontos, hogy a gyerekek élményszerűen, játékosan és aktívan vegyenek részt a hagyományörző tevékenységekben, így mélyebben megértik és értékelik a kultúrájukat.

A néphagyományok ápolása az óvodai nevelésben nemcsak a múlt értékeinek megőrzését, hanem a jelen és a jövő generációk fejlődését is szolgálja. Az óvodai nevelők felelőssége, hogy ezt a gazdag kulturális örökséget kreatívan és szeretetteljesen integrálják

a mindennapi tevékenységekbe, biztosítva ezzel a gyerekek harmonikus fejlődését és boldogságát.

Az óvodai nevelést olyan szemléletmódnak kell vezérelnie, amely figyelembe veszi a gyerekek egyéni fejlődését, és képes kialakítani az együttéléshez szükséges szokásokat. A népi hagyományok ápolása ennek fontos eszköze lehet.

Az a gyermek, aki az óvodában rendszeresen találkozik a szülőföldjéhez és otthonához kötődő élményekkel, olyan örökséget kap, amely egész életére szól. Ez az örökség magában foglalja a természet és a népközösség hagyományait. A fejlődését áthatja és gazdagítja a néphagyományápoló tevékenységek rendszere, amely szervesen beépül az óvodai nevelés folyamatába.

Az óvodai nevelés során a néphagyományok, mint a mondókák, dalok, mesék és gyermekjátékok anyaga eddig is jelen volt. Az, hogy az óvónő az általa tervezett és vezetett nevelési folyamatba mit, mennyit és hogyan épített be, az ő szakértelmétől és kreativitásától függött (Bucherna, Faust, Zadravec 1997).

A gyakorlati tapasztalatok alapján az óvodai nevelésben a népköltészeti alkotásokon túl a hagyományápolás azon területei és tevékenységei építhetők be leginkább, amelyek nem zavarják meg, hanem szebbé és gazdagabbá teszik a gyerekek életét. Ezek a tevékenységek a gyerekekből a tevékenység örömeit váltják ki, érzelmi többletet jelentenek a társaikkal és a felnőttekkel való együttlétben.

A játékidőben a természetes anyagok közelsége inspirálja a gyerekeket. Kíváncsiságukból fakadóan szívesen nyúlnak az agyaghoz, gyapjúhoz, fonalhoz, bőrhöz és fához. Az anyagok állandó jelenléte cselekvésre ösztönzi őket, fejleszti alkotóképességüket. Az elkészült tárgyak és népi gyermekjátékszerek tovább motiválják őket, gazdagítják játékaikat és alkotásra képes emberekké formálják őket.

A mindennapi tevékenységek részeként jól beilleszthető a játékeszközök készítése is. Az óvónők segítségével lehetőség nyílik a beszélgetésre, népmesék, mondókák és dalok felidezésére. Az óvónők által elmesélt népszokásokhoz kapcsolódó történetek hatással vannak a gyerekek erkölcsi ítéleteinek alakulására, magatartásukra és viselkedésükre (Bucherna, 1998).

Az udvari játékok is gazdagodhatnak hagyományápoló tevékenységekkel. A természetes anyagokkal való foglalatosságot mellett helyet kaphatnak a dalos játékok és népi sportjátékok is. A dalos játékok a zenei fejlesztésben és az érzelmi nevelésben, míg a sportjátékok az állóképesség és az egészséges küzdőszellem fejlesztésében játszanak fontos szerepet. Az óvoda udvara, a séták és kirándulások kiváló lehetőséget nyújtanak a természet

megszerettetésére és az évszakok változásával kapcsolatos népi időjóslo megfigyelésekre. A közösen átélt élmények a gyerekeket környezetükhöz kötik, és védelmezőivé válhatnak.

A szülőföld szépségeinek bemutatása és a környezet alakítása, amelyben a gyermekek közvetlenül is részt vehetnek, formálja vizuális látásmódjukat. Ez az alapja a gyerekek művészeti nevelésének. A népi kultúra tárgyai és a népköltészet alkotásai a gyermek érzelmein keresztül hatnak, és beépülnek ízlésvilágukba, megalapozva kulturális anyanyelvüket. Zenei és irodalmi nevelésük is ezekből a gyökerekből táplálkozik, amelyek anyaga a népköltészet értékes és szép alkotásai (Bucherna, 1998).

Az ünnepkörhöz tartozó jeles napok eseményei maradandó közös élményt nyújtanak, és az ünnepek a gyerekek számára új értelmet kapnak.

Az óvodában a néphagyományőrző szemléletben nevelt gyerekek érzelmileg gazdagabbak, értelmileg fogékonyabbak, és nagyobb biztonságérzetük van. Hazájukhoz és annak néphagyományaihoz ragaszkodó emberekké válnak. Az óvodai hagyományápoló szokásokat és tevékenységeket az áttekinthetőség érdekében "Évkörben" ábrázoljuk. Ez a rendezés az évszakokhoz kapcsolódó ünnepkörök és a mindennapi élet hagyományait állandó körforgásban, egymással szoros összefüggésben mutatja be (Bucherna, 1998).

2.5 A néphagyományok ápolása az óvodában – ünnepkörök

Az óvodák egyedi jellegét nagyban meghatározza a közvetlen és tágabb környezetük. Az intézmény légkörének kialakításában azonban az ott dolgozók játsszák a legfontosabb szerepet. Az óvoda, mint a néphagyományőrző és értékteremtő munka egyik kulcsfontosságú kezdeményezője, képes újjáéleszteni a kis közösségek hagyományait és erősíteni a családok biztonságérzetét. Ezáltal hidat képezhet a családi és az intézményes nevelés között (Bucherna, 1998).

Az óvoda bátran alkalmazhat olyan eszközöket, amelyek az óvodáskorú gyermekek érzelmi és értelmi fogékonyságára építve közelebb hozzák a múlt értékeit. Ha az intézmény képes bevonni a családokat ebbe a hagyományőrző tevékenységbe, világossá válik, hogy minden családban létezik az igény a derűs együttlétekre és a közös tevékenységekre. A közös múlt felfedezésével a családokban újraéledhetnek olyan szokások, amelyek népi kultúránk értékeit hordozzák és maradandóvá teszik azokat. Amikor az óvodák a családokkal együttműködve nyúlnak vissza a hagyományokhoz, a gyermekek az együttműködés és az egymásra figyelés örömeit kaphatják örökségül (Bucherna, 1998).

A család bevonása sokban megkönnyíti az óvodapedagógusok dolgát. Szébb élmények is keletkeznek, ha egy-egy alkalomkor a gyerek és szülei közös programokon vesznek részt, amelyet az óvoda szervez. Ilyenek például a:

Szüretelés

Ahol a lehetőség adott, ott egy-egy családnál sor kerülhet a közös szüretelésre is. Erre megfelelő előkészítéssel, élményt adó együttes munkával nyílik lehetőség. Közben a család tagjai, illetve az óvónők régi közös szüretelésekről, az ezekhez fűződő szokásokról mesélhetnek, szüreti gyermekjátékdalokat énekelhetnek játszhatnak a gyerekekkel.

Kirándulás

Az óvónő szervezhet a családokkal közös erdei, termésgyűjtő ki rándulásokat. Kis zsákokat, puttonyokat előkészítve - hozzáértő szülő irányításával somot, csipkebogyót gyűjthetnek télre Énekelgetésre, népi játékok eljátszására is sor kerülhet. Jó alkalom nyílna a népi időjóslo és természetismereti megfigyelések felelevenítésére is. Az egyéb, begyűjtött erdei termesekből növényi gyermekjátékszereket készíthetnek.

Karácsony

Az óvoda a karácsonyi előkészületekbe is bevonhatja a szülőket, tiszteletben tartva azoknak a véleményét, akik ezt szigorúan családi ünnepnek tekintik. Az óvodai gyermekcsoportokban a gyerekek idejük zömét együtt töltik, közöttük baráti szálak szövődnek. A közös előkészület, az ünnep erősíti a kialakuló kapcsolatokat.

A szülőkkel közösen lehet elkészíteni a játékszereket természetes anyagokból, amelyek lehetnek a gyermekek egyéni karácsonyi ajándékai vagy a csoport játékszerei is.

A karácsonyfa hagyományos díszítési módja jó lehetőség mézeskalács sütésére. Valószínű, hogy az előkészületekben részt vevő családoknál otthon is megjelenik ez a hagyományos díszítési mód. A fenyőfán megjelenő alma, dió és mézeskalács az egyszerű, természetközeli és nem hivalkodó ünnep szépségét lát- tatja meg a gyerekekkel. A karácsonyi ünnepvárás egyik jelképe lehet minden csoportszobában az adventi koszorú. A gyerekek fejletlen időérzékét is alakíthatja a látvány, hatása érzelmi többletet ad a készülődés perceiben. A családok is megpróbálhatják elkészíteni, ha az óvónő egy téli közös estén megmutatja elkészítésének módját és elmondja a jelentését (Bucherna, Faust, Zadavec 1997).

Nagy havazások idején egy-egy közös szánkózás a közeli vagy távolabbi dombon szintén az összetartozás érzését erősíti. Ha az erdei madáretetőkbe közben ennivalót is tesznek a gyerekek, az állatokról való gondoskodás élményével is találkozhatnak.

Farsang

E télbúcsúztató időszakban a szülők aktivitására mindig számítani lehet.

Farsangi játékot azonban csak akkor tanácsos szervezni az óvodában, ha megteremthető a farsang hagyományőrző, „téltemető” hangulata. Az óvodai farsang semmiképpen sem válhat a szülők egyéni versengésévé, külön produkciójává. Ezt ellensúlyozandó, esténként közösen elkészülhet egy-egy csoport gyerekeinek választott jelmeze. Az állatfigurák, a mesefigurák készülhetnek egyszerű, természetes anyagokból, pl. gyapjúból, textilből és fonalból. Fontos, hogy a gyerek a jelmezzel együtt bíró szerepet elfogadja, könnyen felvehesse, mozoghasson, és több napon át is játszhasson benne (Takács, 2016).

A farsangi hangulatot a termék közös díszítése is fokozza, ilyen légkörben a szülők is szívesen szerveznek farsangi estét. A farsangi időszak különleges élményeket nyújt mind a gyermekek, mind az óvoda dolgozói számára, akik szívesen bekapcsolódnak a gyerekek maskarázásába és jelmezes felvonulásába. Az ilyen események nemcsak a kreativitást és a közösségi élményt erősítik, hanem lehetőséget adnak a hagyományok ápolására is. A farsangi multságok csúcspontja lehet egy nagyszabású télbúcsúztató ünnepség, amely a télcsúfoló szalmababa égetésével zárul. Ez a látványos és szimbolikus aktus nemcsak a tél végét, hanem az új kezdetek reményét is jelképezi.

Húsvét

A húsvét előtti időszakban különleges jelentőséggel bír egy hagyományőrző határjárás, amely során a közeli erdők, mezők és ligetek bejárása közösségi élménnyé válik. Az utak megtisztítása a gallyaktól és a természet rendbetétele közben lehetőség nyílik arra, hogy beszélgessünk, játszunk és növényi játékeszközöket készítsünk. Ezek a kirándulások nemcsak a természet iránti tiszteletet erősítik, hanem a családokat is közelebb hozzák egymáshoz, hiszen közösen, aktívan tölthetik az időt.

Egy-egy délután vagy este remek alkalom arra, hogy az ügyes kezű anyukák és nagymamák közösen gyakorolják a tojásbatikolást és írókázást. Az ilyen közös alkotói tevékenységek során a gyerekek megismerkedhetnek a tojásfestés ősi technikáival, miközben együtt tevékenykedhetnek a felnőttekkel. Az így készült, egyedi és művészi tojások nemcsak az ünnepi asztalt díszítik, hanem emlékezetes közös élményeket is jelentenek minden résztvevő számára (Bucherna, Faust, Zadravec 1997).

2.6 A néphagyományőrző szemlélet kialakítása az óvodai csoportokban

Az óvodában a gyermekek érzelmi életét gazdagítja a néphagyomány-ápoló szemlélet. Az ilyen szemlélet kialakításának feltételei a következők:

- Az óvodai környezetben jelenjenek meg a hagyományápolás eszközei.

- A néprajzi ismeretek megszerzéséhez és bővítéséhez megfelelő folyóiratok és könyvek álljanak rendelkezésre.
- Szervezzenek olyan rendezvényeket, ahol a résztvevők ismereteit bővíthetik, tapasztalataikat megoszthatják, és megfogalmazhatják a további teendőket.
- A művelődési házakban, kézműves műhelyekben, szakkörökben és alkotótáborokban legyenek különböző lehetőségek a népi kismesterségek megismerésére és a technikai eljárások elsajátítására.

Az óvodai környezet kialakítása is fontos szerepet tölt be a szemlélet kialakításában. Az óvoda közös helyiségeiben vagy a csoportszoba egyik sarkában érdemes elhelyezni régi foglalkozási eszközöket, használati tárgyakat vagy a helyi népviseleti öltözékek néhány darabját. Fontos, hogy mindez ne legyen túlszűfolt, és hogy a gyerekek érzelmileg is kapcsolódhassanak az elhelyezett tárgyakhoz (Szabó, 2015).

Az óvodát díszítő textíliák és terítők egy-egy vidék jellegzetes mintáival hímzett darabok legyenek, amelyeket a szülők segítségével készíthetnek el. Így ezek a gyermekek számára nemcsak esztétikai élményt nyújtanak, hanem az alkotási folyamatban való részvétel révén érzelmi kötődést is kialakítanak.

A kerámiák és kancsók elhelyezésénél fontos elkerülni az öncélú díszítést. Ehelyett érdemes egy-egy tájegység vagy stílus kerámiáit egymás mellé helyezni, az eszközöket pedig funkciójuk szerint csoportosítani.

A hagyományőrző munka és a kézműves, kismesterségek gyakorlásának fejlesztéséhez ajánlott:

- Állandó hely vagy sarok kialakítása, amelyet „műhelynek” nevezhetünk.
- Természetes anyagok beszerzése, mint például gyapjú, agyag, bőrhulladék, rongyhulladék, gyékény, csuhé és egyéb növényi alapanyagok.
- Tárolóeszközök beszerzése, mint fonott vessző- vagy gyékénykosarak, faládák és vesszőládák.
- A félkész munkák elhelyezéséhez megfelelő polc vagy asztal biztosítása.
- Természetes anyagokból készült, illetve eredeti eszközök használata a dalos játékokhoz és a mesedramatizáláshoz (például hímzett zsebkendő, komatál, tarisznya).

Ahol a népviselet viselésének szokása újraéled, érdemes meggyőzni a szülőket arról, hogy varrjanak vagy készíttessenek népviseleti öltözetet nagyobb gyermekeik számára. E ruhák viselése más tartást, járást és viselkedést kíván, így a jeles napokon ilyen ruhát viselő nagyobb gyermekek valamit megérezhetnek és átvehetnek múltunk örökségéből.

A különböző életkorú és fejlettségű gyermekek csoportjaiban az egymásra hatás a régi falusi gyermekközösségeket idézi, ahol a kisebbek mindig a nagyobbaktól tanultak.

A tanév végén egy-egy óvoda vagy egy-egy körzet óvodái kiállítást szervezhetnek, ahol a látogatók képet alkothatnak a gyermekek hagyományápoló tevékenységeiről. Az óvodai néphagyományőrző szemlélet elterjesztését segíti, ha a szülőket is bevonják ebbe a munkába. Ezért a hagyományos szülői értekezleteken túl érdemes közös programokat szervezni, ahol a szülők is aktívan részt vehetnek a hagyományok ápolásában (Barát, 2019).

2.7 Hagományápolás kialakítása

Aki azonosul a néphagyomány-ápoló szemlélettel, felismeri, hogy a különböző életkorú és fejlettségű gyermekek neveléséhez szükség van a hagyományápolás átgondolt tervezésére. Ez a tervezés néprajzi ismeretek birtokában nagyobb odafigyelést igényel, mivel a hagyományok és népszokások mélyebb megértése elengedhetetlen a hiteles nevelési folyamat kialakításához. Amikor ez a szemléletmód beépül a mindennapi életbe, természetessé válik az év körforgásából fakadó nevelői tevékenység, amely harmonikusan illeszkedik a gyerekek életéhez (Kovácsné, 2019).

A tervezésnél az alábbi szempontokat tanácsos figyelembe venni:

- *A település sajátosságai:* Fontos figyelembe venni a helyi hagyományokat és szokásokat, amelyek a település kulturális örökségének részei. Ez magában foglalhatja a helyi ünnepeket, kézműves hagyományokat, népdalokat és táncokat.

- *Az óvoda környezete és lehetőségei:* Az óvoda infrastruktúrája és elhelyezkedése meghatározza, milyen tevékenységek valósíthatók meg. Fontos, hogy az óvoda rendelkezzen olyan terekkel, ahol a gyerekek szabadon foglalkozhatnak kézműves tevékenységekkel, népi játékokkal és egyéb hagyományőrző programokkal.

- *Az óvodába járó gyerekek családi háttere:* Az óvónőknek ismerniük kell a gyerekek családi hátterét, beleértve azt is, hogy őslakosok vagy betelepültek-e. Ez segít abban, hogy a nevelési programot a gyerekek egyéni igényeihez és kulturális hátteréhez igazítsák.

- *Az óvodai dolgozók családi és kulturális indíttatása:* Az óvónők és más dolgozók személyes élményei és háttere is fontos szerepet játszik a hagyományápolásban. Ők példaképként szolgálhatnak a gyerekek számára, és saját történeteik, ismereteik megosztásával gazdagíthatják a nevelési programot.

A nevelési tervbe integrálhatunk különféle feladatokat, mint például:

- *Környezethez való kötődés erősítése:* szervezzenek olyan tevékenységeket, amelyek segítik a gyerekeket abban, hogy kötődjenek környezetükhöz, például helyi természeti és kulturális értékek felfedezésével (Tóthné, 2017).

- *Az összetartozás igényének kialakítása:* Közösségi programok, közös ünnepek és jeles napok segíthetnek abban, hogy a gyerekek megéljék az összetartozás érzését.

- *Megőrzés és újraalkotás vágya:* A hagyományos kézműves tevékenységek, mint például a hímzés, fazekasság vagy kosárfonás, segítik a gyerekeket abban, hogy értékeljék és megőrizték a múlt örökségét, miközben kreatív módon újraalkotják azokat.

- *Egyéni tulajdonságok fejlesztése:* A hagyományörző közösségben való nevelkedés lehetővé teszi a gyerekek számára, hogy egyénre szabottan fejlődjenek, és sajátos képességeiket kibontakoztassák (Bucherna, Faust, Zadravec 1997).

A szervezési feladatok az évkör alapján rögzíthetők, és szolgálják a hétköznapi és a jeles napok előkészítését, valamint lebonyolítását. Ezek közé tartozik:

- *Hagyományos ünnepek és jeles napok megünneplése:* Ilyen lehet a farsang, húsvét, karácsony, szüreti mulatságok és más helyi ünnepek, amelyek során a gyerekek megismerkedhetnek a szokásokkal és rítusokkal.

- *Kézműves tevékenységek szervezése:* Rendszeres kézműves foglalkozások, ahol a gyerekek természetes anyagokból készíthetnek tárgyakat, miközben megismerik a hagyományos technikákat és eszközöket.

- *Népi játékok és dalok tanítása:* A népi játékok és dalok beépítése a mindennapi tevékenységekbe segíti a gyerekek nyelvi és szociális készségeinek fejlődését, valamint hozzájárul kulturális identitásuk erősítéséhez.

- *Közösségi események szervezése:* Olyan események, ahol a szülők is részt vehetnek, erősítik a közösség összetartozását és a hagyományok továbbadását.

Az ilyen módon kialakított nevelési program hozzájárul ahhoz, hogy a gyerekek mélyebb kapcsolatot alakítsanak ki saját kultúrájukkal, és értékeljék a hagyományokat, miközben egyéni képességeik is fejlődnek (Tóthné, 2017).

III. ETNOPEDAGÓGIA NEVELÉSEN ALAPULÓ NÉPHAGYOMÁNYŐRZÉS AZ ÓVODÁBAN

A néphagyományőrzés az óvodai nevelésben az etnopedagógia elveire épül, amely a népi kultúra és hagyományok átadását helyezi a középpontba. A célja a gyermekek harmonikus fejlődése a népi játékok, mondókák, népdalok és szokások révén, melyek érzelmi, szociális és értelmi fejlődést ösztönöznek. A hagyományőrző tevékenységek – mint a jeles napok megünneplése vagy a népi mesterségek bemutatása – a mindennapi óvodai élet szerves részét képezik, miközben összekapcsolódnak a családokkal való együttműködéssel. A módszer kiemeli a természethez való tiszteletet és a közösségi értékek átörökítését, miközben alkalmazkodik a gyermekek egyéni fejlődési üteméhez.

3.1 A kutatási cél, hipotézisek

A kutatás célja, hogy feltérképezze és elemezze az etnopedagógiai hagyományok szerepét, változásait és jelenlegi helyzetét Csonkapapi és Hetyen óvodáiban. Arra törekszik, hogy megértse, hogyan élnek tovább ezek a hagyományok a mai óvodai gyakorlatban, milyen hatással vannak a gyermekek fejlődésére, a szülőkkel való kapcsolatra és az óvodai szokásokra, valamint, hogy miként fonódnak össze a hagyományos és a modern nevelési módszerek. A kutatás célja továbbá, hogy feltárja a generációk közötti különbségeket az óvodapedagógusok szemléletében, és javaslatokat fogalmazzon meg a hagyományok megőrzésének és adaptálásának lehetőségeire a mai társadalmi környezetben.

Hipotézisek:

H1: Feltételezhető, hogy Csonkapapi és Hetyen óvodáiban az etnopedagógiai hagyományok (népi játékok, ünnepek, szokások) ma is élnek, de tartalmuk és jelentőségük az elmúlt évtizedekben átalakult, részben alkalmazkodva a modern nevelési elvekhez és a társadalmi változásokhoz.

H2: A fiatalabb és idősebb óvodapedagógusok eltérően viszonyulnak a hagyományokhoz: a tapasztaltabb pedagógusok inkább ragaszkodnak a hagyományos formákhoz, míg a fiatalabbak nyitottabbak a modern módszerek és a hagyományok ötvözésére.

H3: A digitális eszközök elterjedése új kihívásokat jelent az óvodai nevelésben, amelyek befolyásolják a gyermekek figyelmét, szociális készségeit és a hagyományos tevékenységek szerepét az óvodai mindennapokban.

H4: Feltételezhető, hogy a szülőkkel való kapcsolat jellege is változott: a modern családok életmódja, a munkaterhelés és a digitális kommunikáció miatt az együttműködés formái és intenzitása eltér a korábbi évtizedek gyakorlatától.

H5: Feltételezhető, hogy a hagyományörzés nemcsak a kulturális identitás megőrzését szolgálja, hanem jelentős közösségformáló és szocializációs szerepet is betölt az óvodai életben, hozzájárulva a gyermekek társas kapcsolataihoz és a helyi közösség összetartásához.

3.2 A vizsgálat körülményei, helyszíne

A kutatás helyszíne Csonkapapi és Hetyen, két szomszédos, magyar többségű falu a beregszászi járásban, a Kaszonyi Kistérségben. Mindkét településen magyar tannyelvű óvoda működik, amelyek fontos szerepet töltenek be a helyi közösség életében és a magyar etnopedagógiai hagyományok megőrzésében.

A kutatás helyszínéként a szülőfalum óvodáját, a Csonkapapi Napocska Óvodát és a szomszédos falu óvodáját, a Hetyeni Szivárvány Óvodát választottam, így a helyi viszonyok, családok és pedagógusok személyes ismeretsége is segíti a kutatás hitelességét és a mélyebb betekintést. Az óvodák mindkét faluban a Kaszonyi Kistérség intézményrendszeréhez tartoznak, amely a beregszászi járás egyik legaktívabb magyar közössége.

Az óvodákban egy-egy vegyes életkorú csoport működik, vagyis a gyermekek különböző korosztályokból kerülnek egy csoportba, ami sajátos pedagógiai kihívásokat és lehetőségeket teremt. Ezek az intézmények magyar tannyelvűek, így a magyar nyelv és kultúra átadása, valamint a néphagyományok ápolása mindennapos feladat.

A kutatás hátterét az adja, hogy a Kaszonyi Kistérségben – szemben Kárpátalja más vidékeivel – a magyar óvodások száma viszonylag stabil, és a magyar tannyelvű intézmények továbbra is a helyi identitás megőrzésének központjai maradtak. A vizsgálat során kiemelt figyelmet kap, hogy a vidéki óvodákban hogyan élnek tovább, illetve hogyan alakulnak át az etnopedagógiai hagyományok a 21. században.

3.3 Kutatási módszerek és minta bemutatása

A kutatás során kvalitatív kutatási módszert alkalmaztam, amelynek keretében félig strukturált interjúkat készítettem a helyi óvodapedagógusokkal. Ezt a módszert azért választottam, mert lehetővé teszi a mélyreható elemzést, a részletes betekintést az alanyok gondolkodásmódjába, valamint a nevelési gyakorlatok és hagyományok összetett dinamikájának feltárását. Az interjúk célja nem csupán a tények gyűjtése volt, hanem a pedagógusok személyes tapasztalatainak, véleményeinek és értelmezéseinek megértése.

A minta leírása

A vizsgálatban 15 óvodapedagógus vett részt, akiket szándékos mintavételezés útján választottam ki. A résztvevők három fő csoportra oszthatók:

1. *Nyugdíjas pedagógusok (7 fő):* Akik több évtizedes tapasztalattal rendelkeznek, és közvetlenül ismerik a hagyományos nevelési gyakorlatokat.
2. *Tapasztalt, aktív pedagógusok (4 fő):* Akik 25+ év óta dolgoznak az óvodában, és átérték a hagyományos és modern módszerek átmenetét.
3. *Fiatal pedagógusok (4 fő):* Akik legfeljebb 15 éve kezdték pályájukat, és már a digitális korban tanultak, így nyitottabbak az innovatív megközelítésekre.

A mintát szándékosan heterogénnek terveztem, hogy generációs különbségek, valamint a hagyományokhoz való viszony változásait is vizsgálni lehessen. Minden résztvevő a Csonkapapi és Hetyen magyar tannyelvű óvodáiból került ki, így a helyi közösség sajátosságai közvetlenül tükröződnek a válaszokban.

Interjústruktúra és tematika

Az interjúk félig strukturált formában zajlottak, amelyek alapját 5 fő témakör alkotta:

1. *Hagyományok szerepe az óvodában:*
 - Milyen hagyományos szokásokat, ünnepeket tartanak?
 - Volt-e olyan hagyomány vagy szokás, amit különösen fontosnak tartott, és amit ma is érdemes lenne megőrizni?
 - Milyen szerepet kaptak régen a népi játékok, mondókák, mesék az óvodai mindennapokban?
 - Milyen tanácsot adna a mai óvodapedagógusoknak a hagyományok megőrzésével kapcsolatban?
 - Mit gondol, mi a legfontosabb érték, amit a régi hagyományok közül át lehet adni a mai gyerekeknek?
2. *Gyermekejlődés változásai:*
 - Miben látja a legnagyobb különbséget a régi és a mai óvodai nevelés között?
 - Ön szerint vannak-e észrevehető különbségek a mostani és korábbi generációk gyermekei között a közösségi viselkedés terén?
3. *Szülőkkel való kapcsolat:*
 - Mennyire (volt) könnyű a szülőkkel való munka? Jellemezze az (akkori) mentalitást.
4. *Hagyományok és modernitás ötvözése:*

- Hogyan lehet a hagyományos pedagógiai szemléletet ötvözni a modern nevelési módszerekkel a mindennapi gyakorlatban?

5. *Szakmai mivolt:*

- Hány év szakmai tapasztalattal rendelkezik?
- Miért választotta az óvodapedagógia szakirányt?

Az interjúk teljes egésze a mellékletben megtalálható.

3.4. Konklúzió

A kutatás során figyelembe véve a hipotéziseimet és a válaszokat a következő eredményeket kaptam meg.

Az első hipotézisemben, az etnopedagógiai hagyományok adaptív tovább élését állítottam előtérbe. A hipotézis megerősítést nyert: a hagyományok ma is szerves részét képezik az óvodai életnek, de tartalmuk és formájuk átalakult a modern nevelési elvekhez alkalmazkodva. A Márton-nap, farsang, húsvét ünnepeit továbbra is megrendezik, de a programokba bevonják a digitális eszközöket, ami nem feltétlen jelent problémát, viszont nem nevezhető a hagyományok klasszikus értelemben vett átörökítésének.

A májusfa-állítás vagy szüreti multság már nem csak hagyományos díszítést jelent, hanem projektalapú tanulási keretekbe ágyazva, gyermekközpontú módon valósul meg. A tapasztaltabb pedagógusok hangsúlyozták, hogy a hagyományokat nem „múzeumi tárgyként”, hanem élő, közös alkotásként/élményként adják át a pedagógusok.

A második hipotézisben azt feltételeztem, hogy a különböző korú pedagógusok eltérően viszonyulnak a hagyományokhoz. A hipotézis részben igazolt: idősebb pedagógusok inkább a hagyományos formák megőrzését tartják fontosnak, és aggódnak a digitális eszközök negatív hatásai miatt, míg a fiatalabb pedagógusok nyitottabbak a modern és hagyományos elemek ötvözésére.

A harmadik hipotézis a digitális eszközök hatására tér ki, ami szerint a digitális eszközök hatással vannak a gyermekek mindennapjaira. A hipotézis teljes mértékben igazolt. A digitális eszközök hatása egyértelműen megmutatkozik a gyermekek figyelmi készségében, türelmében és szociális viselkedésében: *„A mai gyerekek sokkal ingerültebbek, nehezebben alkalmazkodnak”. „A technika segít, de mértékkel kell használni” (G.Zs., 64, Csonkapapi).*

A negyedik hipotézis a szülőkkel való munkára irányult. A hipotézis teljes egészében megerősítést nyert, miszerint az feltételezhető, hogy a szülőkkel való munka változott. Régen a kapcsolat formálisabb, kevésbé intenzív volt, míg a mai szülők aktívabbak,

gyakrabban kommunikálnak digitális csatornákon és nagyobb elvárásaik vannak az intézményes neveléssel szemben.

Ötödik és egyben utolsó hipotézisemben a hagyományörzés komoly közösségformáló szerepét feltételeztem. A hipotézis kifejezetten erősen igazolttá vált. A hagyományok nemcsak kulturális identitást erősítenek, hanem közösségi összetartó erőt is képviselnek, különösen a Kárpátalján élő magyar kisebbség számára.

A Csonkapapi és Hetyen óvodáiban végzett kutatás egyértelműen rámutat arra, hogy a hagyományok élő, folyamatosan alakuló részei az óvodai életnek. A pedagógusok generációkon átívelő együttműködése, a szülőkkel való partnerség, valamint a hagyományos és modern módszerek tudatos ötvözése biztosítja, hogy a gyerekek gazdag, élményekben és értékekben bővelkedő óvodai éveket élhessenek meg. A digitális eszközök kihívásaira való tudatos reflektálás, a közösségi élmények tudatos szervezése, valamint a szülők aktív bevonása mind hozzájárulnak ahhoz, hogy a hagyományörzés nemcsak múltidézés, hanem a jövőbe mutató, közösségépítő erő legyen.

A jövőben érdemes lenne tovább erősíteni a generációk közötti tudásmegosztást, a helyi sajátosságokra épülő programokat, valamint a digitális eszközök és a hagyományörzés közötti egyensúly tudatos keresését. Így biztosítható, hogy a kárpátaljai magyar óvodák – legyenek bármilyen kicsik is – továbbra is a közösségi identitás, az összetartozás és a magyar kultúra élő bástyái maradjanak.

ÖSSZEFOGLALÁS

Munkám fő célja az volt, hogy átfogó képet kapjak az óvodai nevelésben zajló néphagyományőrzésről és az etnopedagógiai nevelés megnyilvánulásáról. Emellett fontos volt számomra megvizsgálni, hogy az óvodások körében mennyire jellemző a hazaszeretet és a hagyományőrzés iránti igény, valamint mennyire fontosnak tartják, hogy a hazájukról és kultúrájuk alakulásáról halljanak az óvodában és otthon egyaránt.

Az első fejezetben részletesen bemutatam az etnopedagógia főbb jegyeit, kitérve az etnopedagógia kialakulására, kapcsolatára más tudományágakkal, valamint Comenius Ámos János pedagógiai és etnopedagógiai gondolataira.

A második fejezetben alaposan elemeztem az óvodában zajló hagyományőrzést, kiemelve az évszakok szerinti megközelítést és azt, hogy hogyan valósul meg gyakorlatban az óvodai környezetben. Részletesen kifejtettem, hogy hogyan lehet kiépíteni a hagyományőrzést mind a családi, mind az óvodai környezetben, és hogyan lehet azt integrálni az óvodai programokba.

A harmadik fejezetben bemutatam a kutatásom eredményeit, melyekben az etnopedagógia jelenlétét és a hagyományőrzés fontosságát vizsgáltam az óvodai kontextusban. Interjút készítettem a Csonkapapi Napocska Óvoda vezetőjével, ahol feltártam, hogy milyen szerepet tölt be a hagyományőrzés az óvodai nevelésben és a gyerekek életében.

Munkám során átfogóan vizsgáltam az etnopedagógia és a hagyományőrzés szerepét az óvodai nevelésben. A kutatás a Kárpátaljai Csonkapapi és Hetyen magyar tannyelvű óvodáiban vizsgálta az etnopedagógiai hagyományok szerepét, változásait és a modern nevelési gyakorlattal való összefüggéseit. 15 óvodapedagógussal készített interjúk alapján kiderült, hogy a hagyományos szokások (népi játékok, ünnepek, kézműves tevékenységek) továbbra is élő részei az óvodai életnek, de tartalmukat a pedagógusok kreatívan alkalmazzák, igazodva a gyermekközpontú nevelés elveihez. A generációk közötti különbségek nyilvánvalóak: idősebb pedagógusok inkább a hagyományos formákhoz ragaszkodnak, míg fiatalabbak nyitottabbak a digitális eszközök és innovatív módszerek bevonására. A digitális világ hatása egyértelműen megmutatkozik a gyermekek figyelmében és szociális viselkedésében, de a hagyományok közösségformáló ereje továbbra is kiemelkedő, különösen a helyi magyar identitás megőrzése szempontjából. A szülőkkel való kapcsolat intenzívebbé vált, ahol a digitális kommunikáció új lehetőségeket és kihívásokat

egyaránt jelent. Összességében a kutatás rámutatott, hogy a hagyományok adaptációja, a generációk közötti együttműködés és a technológia tudatos használata.

РЕЗІЮМЕ

Головною метою моєї роботи було отримати комплексне уявлення про збереження народних традицій у дошкільній освіті та прояв етнопедагогічної освіти. Крім того, мені було важливо дослідити, наскільки типовими є патріотизм і необхідність збереження традицій серед вихованців дитячих садків, і наскільки важливим для них є чути про свою батьківщину та розвиток своєї культури як у дитячому садку, так і вдома.

У першому розділі я детально представив основні риси етнопедагогіки, охопивши розвиток етнопедагогіки, її зв'язок з іншими дисциплінами, а також педагогічні та етнопедагогічні думки Яноша Амоша Коменського.

У другому розділі я ґрунтовно проаналізував збереження традицій у дитячому садку, виділивши сезонний підхід та те, як він реалізується на практиці в середовищі дитячого садка. Я детально пояснив, як будувати традиції як у сім'ї, так і в дитячому садку, а також як інтегрувати їх у програми дитячого садка.

У третьому розділі я представила результати свого дослідження, в якому розглядала наявність етнопедагогіки та важливість збереження традицій у контексті дитячого садка. Я провела інтерв'ю з директоркою дитячого садка Чонкапапі Напочська, де дослідила роль, яку збереження традицій відіграє в освіті в дитячому садку та в житті дітей.

Під час своєї роботи я всебічно дослідила роль етнопедагогіки та збереження традицій у дошкільній освіті. У дослідженні розглянуто роль етнопедагогічних традицій, їхні зміни та зв'язки із сучасною освітньою практикою в угорськомовних дитячих садках Чонкапапі та Гетьєн на Закарпатті. На основі інтерв'ю з 15 вихователями дитячих садків з'ясувалося, що традиційні звичаї (народні ігри, свята, рукоділля) все ще є живою частиною життя дитячого садка, але їхній зміст творчо застосовується вихователями, відповідно до принципів дитиноцентричної освіти. Різниця між поколіннями очевидна: старші вчителі схильні дотримуватися традиційних форм, тоді як молодші більш відкриті до впровадження цифрових інструментів та інноваційних методів. Вплив цифрового світу чітко помітний в увазі та соціальній поведінці дітей, але сила традицій у формуванні спільноти залишається видатною, особливо з точки зору збереження місцевої угорської ідентичності. Стосунки з батьками стали більш інтенсивними, а цифрове спілкування створює як

нові можливості, так і виклики. Загалом, дослідження вказало на адаптацію традицій, співпрацю між поколіннями та свідоме використання технологій.

FELHASZNÁLT SZAKIRODALOM

- Алла Михайлівна Б. (2017): Дошкільналінгво дидактика. Видано Міністерством освіти і науки України, (Ukrajna Oktatási Minisztériumának alapprogramja az óvodai nevelésre vonatkozóan)
- Albert Gábor. (2011). A pedagógiai realizmus: Comenius Pedagógiája. Kaposvári Egyetem. https://janus.ttk.pte.hu/tamop/kaposvari_anyag/albert_gabor/3_a_pedagogiai_realizmus_comenius_pedagogija.html [Letöltés ideje: 2025.03.22]
- Andrásfalvy Bertalan. (1985). *Néprajzi alapismeretek*. Budapest: Eötvös Kiadó. [15 Andrásfalvy Bertalan.pdf](#) [Letöltés ideje: 2025.05.12]
- Балашев Георгій О.: Український народ у своїх легендах, релігійних поглядах та віруваннях: Космогонічні українські народні погляди та вірування.-К., 1993
- Barát Előd., Kovács Józsefné. (2019). *Óvodapedagógia a hazai és nemzetközi gyakorlatban*. Budapest: Nemzetközi, Köznevelési és Szakképzési Intézet.
- Benedek Krisztina, Sándor Ildikó. (2018). Útravaló I-II. A néphagyomány közvetítésének módszerei az óvodában/iskolában. Budapest: Hagyományok Háza. [upsz_72\(07-08\)_2022_009_sandor_ildiko_az_etnopedagogia_fogalma.pdf](#) [Letöltés ideje: 2025.05.10]
- Березюк Олена.С. *Етнопедагогіка: навчально-методичний посібник*. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. 172 с.
- Bucherna Nándorné. (1998). *Néphagyományörzés az óvodában*. Budapest, Hogyf Editio Kiadó.
- Néphagyományörző óvodai program*. (1997). Gödöllő: Alapító kiadó.
- Dömötör Tekla. (2004). *Naptári ünnepek – népi színjátszás*. Budapest: Neumann Kht. [Dömötör Tekla: Naptári ünnepek, népi színjátszás \[Magyar Elektronikus Könyvtár - MEK-04696\]](#) [Letöltés ideje: 2025.04.30]
- Farkas Gergelyné. (2018). *Néphagyományok az óvodában*. Szombathely: Móra kiadó.
- Horváth-Szabó Krisztina. (2015). *Néphagyomány és óvoda*. Eger: Iskolakultúra Kiadó.
- Kovácsné Antal Erzsébet. (2019). *Néphagyományok az óvodában*. Budapest: Eötvös Kiadó.
- Ковбас Богдан.: *Родинна педагогіка*. у 3 т. Івано-Франківськ. 2006.

Kósa László – Szemerkenyi Ágnes. (1998) *Apáról fiúra*. Holnap kiadó.

Латишина Дарина: *Етнопедогогіка*.

<https://stud.com.ua/28422/pedagogika/etnopedagogika> [Letöltés ideje: 2024.05.22]

Lükő Gabriella. (2007). Etnopedagógiai kutatások a Kárpát-medencében. Óbuda: Móra.

Мосіяшенко Володимир А.: *Українська етнопедогогіка* : навч. посіб. Суми: «Університетська книга», 2005. 174 с.

Sipos Jolán. Kudri Zsófia. (2016). *Etnopedagógia*. Budapest: Iskolakultúra Kiadó.

Szabó Ervin. (2015). Gyakorlati útmutató pedagógusoknak. Budapest: Tinta Könyvkiadó.

Takács Dorottya. (2016). Néphagyományok megjelenése a magyar óvodáskorú gyermekek életében. Debrecen: Egyetem Kiadó.

Tóthné Lénárt Valéria. (2017). *Módszerek és kihívások az óvodában*. Budapest: Egyetem Kiadó.

Ващенко Григорій: Виховний ідеал : підручник для педагогів, вихователів, молоді і батьків. Полтава. 1994. 208 с.

MELLÉKLETEK

1. sz. melléklet: Interjú Varga Nelli óvodapedagógussal	49
2. sz. melléklet: Interjú Edelényi Ilonával.....	51
3. sz. melléklet: Interjú Geletei Erzsébettel.....	53
4. sz. melléklet: Interjú Ködöböcz Máriával	56
5. sz. melléklet: Interjú Sütő Katalinnal.....	58
6. sz. melléklet: Interjú Sebestyén Irmával	60
7. sz. melléklet: Interjú Tóth Évával.....	62
8. sz. melléklet: Interjú Pallagi Arankával.....	64
9. sz. melléklet: Interjú Baksa Eleonórával.....	67
10. sz. melléklet: Interjú Borbély Évával.....	70
11. sz. melléklet: Interjú Kovács Etellával	74
12. sz. melléklet: Interjú Nagy Katalinnal.....	76
13. sz. melléklet: Interjú Kiss Ildikóval	77
14. sz. melléklet: Interjú Tóth Viktóriával	79
15. sz. melléklet: Interjú Baksa Eleonórával.....	81

Varga Nelli, óvodapedagógus

1. Hány év szakmai tapasztalattal rendelkezik?

- Több, mint 35 éven át voltam a szakmában, így elég tapasztaltnak mondhatom magamat.

2. Miért választotta az óvodapedagógia szakirányt?

- Fiatal koromban tudtam, hogy szeretnék gyerekekkel foglalkozni, s később dőlt el, hogy a legkisebbek között van igazán a helyem. A türelem mindig is erősségem volt, így nem volt kérdés, hogy ezt az utat választom.

3. Milyen hagyományos szokások, ünnepek vagy tevékenységek voltak jellemzőek régen az óvodákban?

- Már régen is nagy szerepe volt a néphagyományoknak. Nagy hangsúlyt fektettünk a jeles napok, mint például a farsang, a húsvét, a karácsony, a Márton-nap vagy a Szent Mihály-nap megünneplésére. Ezekhez mindig kapcsolódtak népi játékok, énekek, mondókák, kézműveskedések, és maga a közös készülődés is. A farsangolás különösen közel állt hozzám, az volt a kedvenc ünnepségem a maskarák miatt.

4. Miben látja a legnagyobb különbséget a régi és a mai óvodai nevelés között?

- Változik a világ, vele együtt a gyerekek is. Máshogyan kell bánni már a gyerekekkel a mai időkben, sokkal nehezebb dolguk van a mai óvodapedagógusoknak. A legnagyobb különbség talán az, hogy most nagyobb hangsúlyt fektetnek az egyéni fejlődésre, készségek fejlesztésére. Régen inkább a játék volt jobban előtérben.

5. Volt-e olyan hagyomány vagy szokás, amit különösen fontosnak tartott, és amit ma is érdemes lenne megőrizni?

- Ahogy már említettem, a farsangolást mindig is kiemelten fontosnak tartottam, hiszen ez az egyik legvidámabb ünnepkör. A gyerekek is élvezték a maskarákat, a közös csöröge sütést, a bábú égetést. Úgy gondolom, minden olyan hagyományt érdemes megőrizni, amely a közös élményt, a játékosságot és az összetartozást erősíti a gyermekekben.

6. Mennyire volt könnyű a szülőkkel való munka? Jellemezze az akkori mentalitást.

- A szülőkkel való kapcsolat általában nagyon közvetlen és támogató volt. Sokan ismertük egymást a faluban, napi szinten találkoztunk, megbeszéltük a gyerekekkel kapcsolatos dolgokat. A szülők megbíztak bennünk, elfogadták a tanácsainkat, és szívesen részt vettek az óvodai programokban, ünnepeken is. Úgy érzem, akkoriban nagyobb volt az összetartás, a kölcsönös tisztelet.

7. Milyen szerepet kaptak régen a népi játékok, mondókák, mesék az óvodai mindennapokban?

- Hát ezeknek mindig fontos szerepük volt. Nem telt el úgy nap, hogy ne mondókázzunk, énekeljünk dalokat. A játékokról nem is beszélve. A bújj, bújj zöld ág körjáték a munkaéveim során örökzöld volt. Ezek a dalok, játékok mindig is alapjai voltak az óvodai életnek.

8. Ön szerint vannak-e észrevehető különbségek a mostani és korábbi generációk gyermekei között a közösségi viselkedés terén?

- Teljes mértékben különböznek már a gyerekek. A technológiák miatt a mai gyerekek sokkal türelmetlenebbek, ingerültebbek. Régebben a közös játék is érdekesebb volt számukra, a gyerekek könnyebben megtanulták a szabályokat, az együttműködést és a másokra való odafigyelést is.

9. Milyen tanácsot adna a mai óvodapedagógusoknak a hagyományok megőrzésével kapcsolatban?

- Azt tanácsolom, hogy ne engedjék el a hagyományokat, hanem próbálják beépíteni a mindennapokba. A népi játékok, mondókák, ünnepek nemcsak színesítik az óvodai életet, hanem erősítik a közösséget, érzelmi biztonságot adnak a gyerekeknek. Legyenek nyitottak, kreatívak, és merjenek a hagyományokból meríteni, főleg a mai időkben.

10. Mit gondol, mi a legfontosabb érték, amit a régi hagyományok közül át lehet adni a mai gyerekeknek?

- Talán az összetartozást mondanám. Az összetartozás most a legfontosabb ezekben a nehéz időkben.

Edelényi Ilona, óvodapedagógus

1. Hány év szakmai tapasztalattal rendelkezik?

- Több évtized van a hátam mögött. Ha pontos szeretnék lenni 35 évet dolgoztam az életem során az óvodában.

2. Miért választotta az óvodapedagógia szakirányt?

- Úgy éreztem, hogy ebben a hivatásban tudom leginkább kibontakoztatni a türelmemet, empátiámat. A családomban is voltak pedagógusok, így természetesnek tűnt, hogy ezt az utat választom.

3. Milyen hagyományos szokások, ünnepek vagy tevékenységek voltak jellemzőek régen az óvodákban?

- Szinte minden hónapban ünnepeltünk és megtartottunk egy-egy ünnepet. Szüret, farsang, mikulás, húsvét. Ezeknek megfelelően ugye említhetjük a Betlehemezést, tojásfestést, de sok-sok más szokás is. Ezek a legismertebbek, amiket tartottunk.

4. Miben látja a legnagyobb különbséget a régi és a mai óvodai nevelés között?

- A legnagyobb különbség talán a szemléletben van. Régen a tekintélyelvűség, a szabályok szigorúbb betartatása volt jellemző, ma viszont sokkal inkább a gyermekközpontúság, az érzelmi nevelés, a szülőkkel való partnerség került előtérbe. Ez a technológia is nagy befolyással van ugye a gyerekekre, sajnos nem jó irányba.

5. Volt-e olyan hagyomány vagy szokás, amit különösen fontosnak tartott, és amit ma is érdemes lenne megőrizni?

- Minden hagyomány nagyon fontos, hiszen ezek tartják össze igazán a közösséget. Nem is tudok kiemelni egy pontos ünnepet. Mindenben van valami egyediség, ami miatt fontosnak találom az ünnepeket. Inkább azt emelném ki, hogy mennyire fontos megtartani az eredeti hagyományokat, s ne modernizáljuk őket. Sokan félnek hozzányúlni a régi szokásokhoz, például csuhébabát készíteni ősszel. Tartsuk meg ezeket a szép szokásokat, hogy fennmaradjanak, ne féljünk tőlük.

6. Mennyire volt könnyű a szülőkkel való munka? Jellemezze az akkori mentalitást.

- Régen a szülők nagy tisztelettel voltak az óvónők iránt, teljes mértékben elfogadták az iránymutatásokat, persze kivételek mindig voltak. Az együttműködés inkább a hagyományos szerepek mentén zajlott, kevésbé voltak aktív részesei a

mindennapoknak, de mindig számíthattunk rájuk, ha közös programokat szerveztünk. Összességében könnyű volt az együttműködés.

7. Milyen szerepet kaptak régen a népi játékok, mondókák, mesék az óvodai mindennapokban?

- Nagyon fontos szerepük volt, a napi tevékenységek részei voltak a játékok, mondókák népdalok és mesék is. Ezek minden fejlesztési területen megállják a helyüket mai napig is, a gyerekek játszva tanultak és fejlődtek, emellett megannyi hasznos tudást szívtak magukba.

8. Ön szerint vannak-e észrevehető különbségek a mostani és korábbi generációk gyermekei között a közösségi viselkedés terén?

- Igen, határozottan tapasztalok különbségeket. Régen gyakran előfordult, hogy a csoportban mindenki egyszerre, csendben ült, s nem kellett rászólni egyikőjükre sem. Persze kivételek mindig voltak, de összességében a fegyelem sokkal nagyobb volt, mint most. De már a mai nevelésben más eszközöket vetnek be, hisz a régiek elavultak. A telefonok, tabletek nagyban befolyásolják a mai gyerekeket sajnos.

9. Milyen tanácsot adna a mai óvodapedagógusoknak a hagyományok megőrzésével kapcsolatban?

- Már említettem, hogy a hagyományok közel álltak hozzám, így azt tanácsolom, hogy bátran építsék be a mindennapokba a hagyományokat, ne csak ünnepekkor, hanem a hétköznapi tevékenységek során is. Ne elavult dologként kezeljék, hanem élő, örömteli tapasztalatként adják át a gyerekeknek.

10. Mit gondol, mi a legfontosabb érték, amit a régi hagyományok közül át lehet adni a mai gyerekeknek?

- Együttműködés, tisztelet, hazaszeretet. Hirtelen most ezek jutottak eszembe, ezek az alapvető emberi értékek, amikre nagy szükség van mindennapjaink során, hiszen ezek segítenek abban, hogy a gyerekekből boldog felnőttek váljanak, akik szeretik és tisztelik a magyarság hagyományait.

Geletei Erzsébet, óvodapedagógus

1. Hány év szakmai tapasztalattal rendelkezik?

- Közel negyven évet töltöttem el a szakmában, így elég tapasztaltnak mondhatom magamat.

2. Miért választotta az óvodapedagógia szakirányt?

- Először csak zenenevelőként tevékenykedtem, majd a későbbiekben rájöttem, hogy a gyerekek és a zene iránti szeretetemet összeköthetem, hiszen nagyon szerettem mindkét irányt. Így döntöttem amellett, hogy óvodapedagógus legyek.

3. Milyen hagyományos szokások, ünnepek vagy tevékenységek voltak jellemzőek régen az óvodákban?

- Régen nagy hangsúlyt fektettünk a hagyományos ünnepekre: Mikulás, karácsony, farsang, húsvét mind-mind kiemelt esemény volt. Ezekhez kapcsolódóan énekeket, népi játékokat, jeleneteket tanultunk a gyerekekkel. A zenéhez kapcsolódóan sokat énekeltünk és a néptánc is gyakori program volt. A gyerekek nagyon szerettek népviseletben lenni, tetszett nekik a színes-díszes ruhák. De mindent tartottunk, amit lehetett, igyekeztünk mindenbe betekintést nyújtani a gyerekeknek.

4. Miben látja a legnagyobb különbséget a régi és a mai óvodai nevelés között?

- Legnagyobb különbség a szemléletben van szerintem, másképp nevelik a szülők is gyermekeiket. Régen valahogy nagyobb szigort követeltek meg az óvodában. Régen minden egyszerűbb volt, gyerekek is nyugodtabbak voltak, ma az óvodai nevelés sokkal inkább szervezettebb szerintem. Meg ez a digitalizáció teljesen befolyásolja a gyerekek fejlődését.

5. Volt-e olyan hagyomány vagy szokás, amit különösen fontosnak tartott, és amit ma is érdemes lenne megőrizni?

- Hát a karácsonyi ünnepkört nagyon közel érzem a szívemhez, egyik leggazdagabb ünnepkörünk talán. Maga az ünnepre való hangolódás, a közös adventi koszorú készítése. Mindig volt karácsonyfa a csoportszobában, amit együtt díszítettünk fel a saját díszekkel. Sok-sok karácsonyi dalt, versikét tanultunk, szerintem talán ez áll legközelebb hozzám. A közös készülődés és ünneplés ma is nagyon értékes, és érdemes lenne ezt a szokást továbbra is ápolni az óvodákban.

6. Mennyire volt könnyű a szülőkkel való munka? Jellemezze az akkori mentalitást.

- Nem volt nehéz a munka a szülőkkel, sőt nagyon is könnyű volt. Persze mindig voltak nehezebb esetek, de nem emlékszem kiemelkedően rossz tapasztalatra. Szerintem a kölcsönös tisztelet a titka mindennek, onnan már nem lehet probléma.

7. Milyen szerepet kaptak régen a népi játékok, mondókák, mesék az óvodai mindennapokban?

- Gyakorta használtuk a népköltészet minden ágát. Szinte mindennap, főleg a körjátékokat, amik a gyerekek kedvencei voltak. Lefekvésnél a mesék is jók voltak, mindig csavartunk egyet rajtuk, s máris egy ismert mese nem is lett annyira ismert számukra. Meghatározóak az óvodai életben ezek a költemények, hiszen ezáltal a gyerekek sok-sok élményt tudhatnak magukénak. Van olyan tanítványom, akinek már gyermeke van, és ő is előszeretettel használja azokat a mondókákat, dalocskákat, amiket még együtt tanultunk. Ezek azért meghatározó pillanatok.

8. Ön szerint vannak-e észrevehető különbségek a mostani és korábbi generációk gyermekei között a közösségi viselkedés terén?

- Persze. Szerintem régen a gyerekek zárkózottabbak voltak, jobban igazodtak a szabályokhoz, bár több időt töltöttek közösségben is, jobban megtanultak odafigyelni egymásra. A mai rohanó világban minden felgyorsult. A gyerekek manapság nagyon szókimondóak, nincs már annyi tisztelet és a szülők is „lazábbak”. A digitális eszközök nagy befolyással vannak rájuk. De ugyanakkor, hogy jót is mondjak a szüleikkel való viszony is szorosabb.

9. Milyen tanácsot adna a mai óvodapedagógusoknak a hagyományok megőrzésével kapcsolatban?

- Legfontosabb a gyerekek öröme, és azt gondolom, minél több mindenbe kóstol bele egy gyermek annál boldogabb lesz. Értem ezalatt, hogy minden hagyományt amire csak lehetőség van vezessék be az óvodába. Az ünnepkörökhöz megannyi hagyomány tartozik, izgalmasabbnál izgalmasabbak, így ezt tanácsolom, hogy mindent mutassanak be, amit csak lehet.

10. Mit gondol, mi a legfontosabb érték, amit a régi hagyományok közül át lehet adni a mai gyerekeknek?

- A hagyományok összetartást kovácsolnak, ezért szerintem ez a legfontosabb, hogy a hagyományok által mutassuk meg a gyerekeknek, hogy milyen fontos az

összefogás, milyen nagy ereje is lehet. Így a hagyományok is továbbadódnak és egy csodálatos közösség is kialakulhat.

Ködöböcz Mária, óvodapedagógus

1. Hány év szakmai tapasztalattal rendelkezik?

- Több mint harmincöt évet dolgoztam óvodapedagógusként, ebből tizenöt évig vezetőként is tevékenykedtem. Ez az időszak rengeteg tapasztalatot, élményt és kihívást hozott számomra.

2. Miért választotta az óvodapedagógia szakirányt?

- Fiatalon vonzott ez a világ, a nyitottságuk és kíváncsiságuk nagyon sokat adott számomra. Régen nagy tekintélye volt egy pedagógusnak, így én is szerettem volna ennek részesévé válni.

3. Milyen hagyományos szokások, ünnepek vagy tevékenységek voltak jellemzőek régen az óvodákban?

- Mindent megünnepeltünk: farsang, húsvét, karácsony, szüret, aratás, nemzeti ünnepek. Amit csak lehetett bemutattunk a gyermekeknek és mindenről tanultunk.

4. Miben látja a legnagyobb különbséget a régi és a mai óvodai nevelés között?

- Régen a szigor volt jellemző, elvárták tőlünk, hogy megköveteljük a rendet, csendet amennyire csak lehetett. A mai óvodai életben is jelen van a szigor, de egészséges szinten, ami mellett a gyerekek még felszabadultak is lehetnek. Illetve a nevelési tervekben is nagyobb tér van hagyva a kreativitásra, régi időkben nem volt jellemző.

5. Volt-e olyan hagyomány vagy szokás, amit különösen fontosnak tartott, és amit ma is érdemes lenne megőrizni?

- Májusfát mindig állítottunk közösen. Feldíszítettük, közben énekeltünk és köszöntöttük az igazi tavaszt. Ez már annyira nem nagy divat, lehet helyenként még van ez a szokás, de kikopóban van. Szerintem nagyon szép magyar hagyomány, amit illene tovább vinni és ápolni.

6. Mennyire volt könnyű a szülőkkel való munka? Jellemezze az akkori mentalitást.

- A szülőkkel való munkával nem voltak problémák. Nyugodt kapcsolat volt, könnyen megbeszéltük, ha volt valami probléma, de nem volt jellemző. Persze mindig van kivétel, de ritka volt. Megbízta bennünk, hiszen ránk hagyták gyermekeiket.

7. Milyen szerepet kaptak régen a népi játékok, mondókák, mesék az óvodai mindennapokban?

- Szerves részei voltak a mindennapoknak. A gyerekeket mindig lekötötte egy-egy újabb mondóka vagy dalocska, a játékokról nem is beszélve. Úgy megtanultak mindent, hogy észre sem vették, s ezáltal is fennmaradtak ezek a művek. Nem ismerek olyan embert, aki ne tudna mondani legalább egy népdalt vagy játékot, amit még az óvodában tanult. Nagy hatással volt a későbbi évekre, hogy mi óvónők mennyire tartottuk fontosnak a nép folklór ismeretét.

8. Ön szerint vannak-e észrevehető különbségek a mostani és korábbi generációk gyermekei között a közösségi viselkedés terén?

- A gyerekek mindig változnak, így nem meglepő, ha azt mondom, hogy vannak változások. Már az öt évnyi korkülönbség is észrevehető. Össze sem lehet hasonlítani az akkori gyerekeket a mostaniakkal. Sokkal nyugodtabbak voltak, türelmesebbek és szófogadóbbak. Ez a mai világ annyira felgyorsult, hogy elég lépést tartani vele, nem mehetünk el amellett, hogy a telefonok milyen hatással lehetnek a gyerekkorra, rengeteg inger éri a gyerekeket másodpercek alatt, így nem csoda a türelmetlenség és társaik.

9. Milyen tanácsot adna a mai óvodapedagógusoknak a hagyományok megőrzésével kapcsolatban?

- Hát véleményem szerint ne csak bemutassanak egy hagyományt, hogy régen milyen volt, hanem elevenítsék fel azokat, vonják be bátran a gyerekeket. Biztos vagyok benne, hogy nem fogják megbánni, mert annyira érdekesek és már nem mindennapiak ezek a tevékenységek, hogy a gyerekeket nagyon is érdekelni fogja, hogy hogyan sütnék meg egy kenyeret, miből van az a kenyér stb. Nekem ez a tanácsom az óvodapedagógusok számára.

10. Mit gondol, mi a legfontosabb érték, amit a régi hagyományok közül át lehet adni a mai gyerekeknek?

- Annyira kevesen maradtunk már mi, magyarok Kárpátalján, hogy mindenképpen az összetartozást mondanám. Minden hagyományban együtt készítenek, csinálnak valamit az emberek. Ez a mai világban már nagyon ritka, s ezen szokások elkopóban vannak. Mi adjuk ezeket tovább, hogy fennmaradjon minden, amit mi is tanultunk. Összetartás, összefogás.

Sütő Katalin, óvodapedagógus

1. Hány év szakmai tapasztalattal rendelkezik?

- 30 évig voltam jelen nagyjából, 5 évig vezetőnként tevékenykedtem, így ezalatt az idő alatt számos generációt kísérhettem végig az óvodás éveken.

2. Miért választotta az óvodapedagógia szakirányt?

- Szüleim is pedagógusok voltak, így számomra sem volt kérdés a pedagógusság. Sokat gondolkodtam, hogy óvodában vagy elemi iskolában helyezkedjek el, de végül az óvodához húzott a szívem.

3. Milyen hagyományos szokások, ünnepek vagy tevékenységek voltak jellemzőek régen az óvodákban?

- Régen mindig megünnepeltük a néphagyományokat, vagy éppen, amit lehetett. Csakhogy egy párat felidéznek: húsvét, karácsony, farsang. Ősszel a betakarításokhoz köthető szüret, vagy nyáron az aratás. Temérdek mennyiségű ünnepet. Nem unatkozunk soha az óvodában.

4. Miben látja a legnagyobb különbséget a régi és a mai óvodai nevelés között?

- Szerintem régen nem volt még olyan fejlett az óvodai nevelés, mint napjainkban. Ma jobban előtérben van sajátos fejlődés, azaz, hogy minden gyerek a saját tempójában fejlődik. Régen inkább ez csoportos volt, nem volt annyi figyelem külön-külön a gyerekekre, hiszen nagyon sok gyerek volt egy csoporton még az én időmben. Most az óvodában összesen van 10 gyermek sajnos, de ennek is van jó oldala, a több figyelem.

5. Volt-e olyan hagyomány vagy szokás, amit különösen fontosnak tartott, és amit ma is érdemes lenne megőrizni?

- Mindegyiket nagyon szerettem, de ami elsőnek most eszembe jutott az a szüreti mulatság. Régen az óvoda udvarán is volt pár szőlőtőke, amiket együtt szüreteltünk le a gyerekekkel. Közben ugye ének sem maradhatott el, illetve szerepet is szerveztünk a szülők számára, ahol csősz tánccal, versekkel, dalokkal kedveskedtünk a hagyománynak és persze a szülőknek is. Nagyon szívesen gondolok vissza ezekre az időkre.

6. Mennyire volt könnyű a szülőkkel való munka? Jellemezze az akkori mentalitást.

- Nem volt nagyobb probléma soha, amit ne tudtunk volna megoldani. Félreértések persze mindig akadtak, de ezeket nem mondanám problémának. Akkoriban a szülők nem féltették még annyira gyermekeiket, mint a mostani szülők. Ezzel nem azt mondom, hogy régen nem volt meg az a szeretet szülő-gyermek közt. Összességben könnyűként ítélném meg a szülőkkel való munkát.

7. Milyen szerepet kaptak régen a népi játékok, mondókák, mesék az óvodai mindennapokban?

- Óriási szerepük volt. Nem csak ünnepekkor voltak jelen az óvodai életben, hanem a mindennapokban összességében. Így azt kell mondjam szerepük nagy volt, hiszen régen nem is voltak modern dalok, inkább a népi költeményekhez nyúltunk. A játékokkal, mesékkal keltünk és feküdtünk nagyon szerették a gyermekek ezeket. Szerintem nagyon fontos mai napig az összes területe a népi műveknek.

8. Ön szerint vannak-e észrevehető különbségek a mostani és korábbi generációk gyermekei között a közösségi viselkedés terén?

- Igen, vannak. A mai gyerekek sokkal elevenebbek. Régen is voltak ilyen gyerekek, de nem ilyen számban.

9. Milyen tanácsot adna a mai óvodapedagógusoknak a hagyományok megőrzésével kapcsolatban?

- Azt tanácsolom, hogy a gyerekeknek mutassanak be minden magyar népszokást és hagyományt, amit csak lehet. Több olyan szokás is van már, ami eltűnt a köztudatból, pedig csodálatos tevékenységek voltak. De ha ápoljuk nem fog feledésbe merülni, így azt tanácsolom, hogy minél több ünnepet, hagyományt ismertessenek.

10. Mit gondol, mi a legfontosabb érték, amit a régi hagyományok közül át lehet adni a mai gyerekeknek?

- Lehet ez egy kicsit furcsán hangozhat, de a türelem. Régen minden ünnep, közös tevékenység vagy kézműves munka lassabb, ráérősebb tempóban zajlott, és a gyerekek megtapasztalhatták, milyen öröm, amikor valamit nem azonnal, hanem kitartó munkával, odafigyeléssel érnek el. Ez a fajta türelem, a folyamat élvezete és az apró örömök megbecsülése ma is nagyon hiányzik a rohanó világunkból.

Sebestyén Irma, óvodapedagógus

1. Hány év szakmai tapasztalattal rendelkezik?

- Közel 35 évet dolgoztam végig óvodában.

2. Miért választotta az óvodapedagógia szakirányt?

- Nagyon szerettem már gyerekkorom óta gyerekekre vigyázni, játszani velük. A későbbiekben így nem volt kérdés az, hogy mit szeretnék tanulni.

3. Milyen hagyományos szokások, ünnepek vagy tevékenységek voltak jellemzőek régen az óvodákban?

- Sok-sok hagyományos szokást ünnepeltünk meg az adott évszakoknak megfelelően, így mondhatni mindent, amit csak lehetett megtartottunk. Farsang, húsvét, karácsony és minden mást.

4. Miben látja a legnagyobb különbséget a régi és a mai óvodai nevelés között?

- Ez egy jó kérdés. Régen a gyerekeket nagyobb önállóságra neveltük, több volt az önálló munka úgymond. Nem volt olyan barátságos, segítő közeg, bár mindig próbáltuk azzá tenni, hogy a gyerekek második otthonuknak érezzék azt. Teljesen más a mostani rendszer, mint a régi és jó irányban változott meg.

5. Volt-e olyan hagyomány vagy szokás, amit különösen fontosnak tartott, és amit ma is érdemes lenne megőrizni?

- A tavaszi hagyományok azok, amik a kedvenceim mai napig is. A húsvét az számomra sokat jelent fiatal koromtól kezdve, így ezt emelném ki. Az óvodában is készültünk rá, tojásokat festettünk hagymahajban, rá kis leveleket tettünk, közben pedig énekeltünk és jól szórakoztunk. Jellegzetes pillanatok voltak ezek minden évben.

6. Mennyire volt könnyű a szülőkkel való munka? Jellemezze az akkori mentalitást.

- Nem mondanám nehéznek. A szülők megbíztak bennünk, így nem volt bizalmatlanság úgymond. Általában minden rendben volt, de ugye mindig van egy-egy problémásabb gyerek vagy szülő, ami teljesen természetes. Ismertük is egymást a szülőkkel, úgyhogy könnyen megtudtuk beszélni a problémákat. Ha szereppel készültünk nagyon ritka volt, hogy kihagyják a szülők, legalább az egyik fél mindig eljött megnézni a gyermekét.

7. Milyen szerepet kaptak régen a népi játékok, mondókák, mesék az óvodai mindennapokban?

- Hát nagyon nagy szerepük volt azt kell mondjam. A verses és meséskönyveink nagy része népi meséket és verseket tartalmazott, így azokból meséltünk és tanítottuk a gyerekeket, de ugye mi is sok népmesét ismertünk, vagy mondókát, verset, ami népi eredetű. A játékok is javarészt népiek voltak, például bújó, bújó zöld ág vagy hasonlóak. Azt kell mondjam napi szinten használtuk a népköltészeti versikéket, dalocskákat és egyébeket.

8. Ön szerint vannak-e észrevehető különbségek a mostani és korábbi generációk gyermekei között a közösségi viselkedés terén?

- Szerintem nagy változásokon mentek keresztül a gyermekek az évek során. Amikor kezdtem a szakmát még más volt a világ, így azt kell mondanom, hogy a különbség olyan, mint ég és föld. A gyermekek ma sokkal másabbak, nehezebben kezelhetőbbek, aminek számos oka van. Régen is voltak soha meg nem álló gyerekek, de nem olyan számban, mint a mostani időkben, szerintem nagy befolyása van a technikai világnak.

9. Milyen tanácsot adna a mai óvodapedagógusoknak a hagyományok megőrzésével kapcsolatban?

- Egyszerű tanácsom van, de annál fontosabb. Vigyék tovább a hagyományokat mindenképpen! Nagyon sok olyan szokásunk van, ami kikopófélben van, viszont nagyon fontos. A gyerekeknek át kell adni a régi idők szokásait, mert sok hasznos dolgot tanulhatnak belőle és megtudhatják, hogy régen mennyire fontos volt az embereknek a közösség, a család.

10. Mit gondol, mi a legfontosabb érték, amit a régi hagyományok közül át lehet adni a mai gyerekeknek?

- Ahogy mondtam, a lényeg az is, hogy a gyermekek megismerjék a néphagyományokat. Szerintem nagyon fontos érték a tisztelet, türelem, amik a hagyományokban megvannak. A mai világban ezek ritka dolgok, amiket muszáj továbbadni, hogy tisztességes, alázatos ember legyen a gyermekekből, s ez sikerülhet, ha átadjuk nekik e értékeket.

Tóth Éva, óvodapedagógus

1. Hány év szakmai tapasztalattal rendelkezik?

- Tizennégy évet töltöttem óvodapedagógusként, majd ezt követően az iskolai életben voltam aktív, mint tanárnő.

2. Miért választotta az óvodapedagógia szakirányt?

- Már egészen kicsi koromtól fogva éreztem, hogy a gyerekek közelében szeretnék dolgozni. Így nem volt kérdés, hogy pedagógus szeretnék lenni.

3. Milyen hagyományos szokások, ünnepek vagy tevékenységek voltak jellemzőek régen az óvodákban?

- A hagyományok ápolása mindig is fontos volt: rendszeresen tartottunk népszokásokhoz kötődő napokat, s minden egyházi ünnepet is, ilyenkor táncoltunk, énekeltünk és kézműveskedtünk. Ide minden beletartozik húsvét, pünkösd, karácsony, a szüret, szent Miklós napja, Luca nap vagy Május éjszakája.

4. Miben látja a legnagyobb különbséget a régi és a mai óvodai nevelés között?

- A világ folyamatosan változik, és ezzel együtt a gyerekek is mások lettek, mint régen. Ma már egészen más megközelítést igényel a velük való foglalkozás, és úgy látom, a mai óvodapedagógusoknak több kihívással kell szembenéznük. Manapság sokkal nagyobb hangsúlyt kap a képességek fejlesztése, míg korábban inkább a közös játék és a szabadidős tevékenységek álltak a középpontban.

5. Volt-e olyan hagyomány vagy szokás, amit különösen fontosnak tartott, és amit ma is érdemes lenne megőrizni?

- Számomra a közös adventi, karácsonyi készülődés volt mindig a legkedvesebb. Ezek az alkalmak nemcsak az ünnepre hangolták a gyerekeket, hanem lehetőséget adtak a közös alkotásra, éneklésre, beszélgetésre is. Úgy gondolom, hogy az ilyen meghitt, közösségépítő események ma is nagyon fontosak, mert erősítik az összetartozás érzését.

6. Mennyire volt könnyű a szülőkkel való munka? Jellemezze az akkori mentalitást.

- A szülőkkel való kapcsolat mindig sok türelmet és odafigyelést igényelt. Úgy tapasztaltam, hogy a legtöbb szülő nyitott volt az együttműködésre, de természetesen előfordultak félreértések is. Régebben talán nagyobb bizalommal fordultak az óvodapedagógusok felé, kevésbé volt jellemző a túlzott aggodalom vagy kontroll. A

közös cél azonban mindig az volt, hogy a gyermekek jól érezzék magukat és fejlődjenek.

7. Milyen szerepet kaptak régen a népi játékok, mondókák, mesék az óvodai mindennapokban?

- A népi játékok, mondókák és mesék minden nap jelen voltak az óvodai életben. Ezek nemcsak szórakoztatták a gyerekeket, hanem fejlesztették, mozgásukat, ritmusérzéküket is. A mesék különösen fontosak voltak az érzelmi intelligencia fejlődésében, a hagyományos történetek pedig közelebb hozták a gyerekekhez a magyar kultúrát.

8. Ön szerint vannak-e észrevehető különbségek a mostani és korábbi generációk gyermekei között a közösségi viselkedés terén?

- Igen, jelentős eltéréseket látok. A mai gyerekek sokkal önállóbbak, bátrabbak, de gyakran nehezebben kezelik a konfliktusokat, és érzékenyebbek a visszajelzésekre. Régebben a közös játék, a szabályok követése természetesebb volt, ma viszont nagyobb hangsúlyt kell fektetni a szociális készségek tudatos fejlesztésére, a türelemre és az együttműködésre.

9. Milyen tanácsot adna a mai óvodapedagógusoknak a hagyományok megőrzésével kapcsolatban?

- Azt javaslom, hogy a hagyományokat ne csak ünnepnapokon, hanem a mindennapokban is éltsék. Fontos, hogy a gyerekek saját élményeken keresztül ismerjék meg a népszokásokat, és ne csak nézői, hanem aktív részesei legyenek ezeknek. A hagyományokhoz mindig lehet új, kreatív elemeket társítani, hogy azok a mai gyerekek számára is élményszerűek legyenek.

10. Mit gondol, mi a legfontosabb érték, amit a régi hagyományok közül át lehet adni a mai gyerekeknek?

- Azt tartom a legfontosabbnak, hogy a hagyományok által a gyerekek megtanulják, milyen érték az összetartozás, az egymásra figyelés és a közös öröm megélése. Ezek az élmények olyan alapokat adnak, amelyekre egész életükben támaszkodhatnak, és segítenek abban, hogy nyitott emberekké váljanak.

Pallagi Aranka, óvodapedagógus

1. Hány év szakmai tapasztalattal rendelkezik?

- 36 éve dolgozom óvodában, mai napig a mindennapok részese vagyok, így sok gyermek cseperedett fel a kezem alatt.

2. Miért választotta az óvodapedagógia szakirányt?

- Fiatal korom óta bennem volt a gyerekek iránt érzett szeretet. Sokszor vigyáztam a nálam fiatalabbakra és én élveztem is, így amikor arra került sor, hogy eldöntsem, hogy mi szeretnék lenni, így nem volt kérdés a jövőm. Nagyon szeretem mai napig, sem bántam meg döntésem.

3. Milyen hagyományos szokások, ünnepek vagy tevékenységek voltak jellemzőek régen az óvodákban, mennyire változtak ezek?

- Régen is kiemelt szerepük volt a hagyományos szokásoknak, néphagyományoknak, itt gondolok szüret, farsang, karácsony stb. alatt. Ezeket mind megünnepeztük ahogy lehetett és illett. Különböző szerepekkel készültünk, énekeltünk, táncoltunk verseket és mondókákat tanultunk. Azt kell mondjam az utóbbi években a hagyományok még fontosabbá váltak, hiszen itt Kárpátalján fontos az összetartás és a magyarság egyaránt. Így fontosnak találjuk a hagyományokat, azok megtartását. A repertoár évről-évre színesebb, sok-sok kreatív dolgot viszünk végbe.

4. Miben látja a legnagyobb különbséget a régi és a mai óvodai nevelés között?

- A régebbi óvodai nevelést nem mondanám fejlettnak. Akkor még csak alakult a rendszer, sok volt a kísérletezés, ami ma is elmondható, de máshogyan. Régen nem volt hangsúly az egyéni fejlesztéseken, a gyerekek fejlettségi szintjén, az egységes szabályok voltak jelen. Ma már jóval előrébb tart ez, fontos minden apró részlet, a gyerekek érzelmei és ugye a fejlettségük is. Szabadabb kezet kapunk a tervek kidolgozásában és témaválasztásban is. Összességében, fejlődött a nevelési rendszer.

5. Volt-e olyan hagyomány vagy szokás, amit különösen fontosnak tartott, és amit ma is érdemes lenne megőrizni?

- Minden hagyományt fontosnak találok. Mindegyik fontos a maga módján. Talán, amit kiemelnék az a szüret, szüreti bál. Az őszi munkálatokkal kapcsolatos szokások nagyon sokszínűek, sokat lehet róla mesélni és szemléltetni is sokféle képen lehet. Szüretkor mindig tartunk terméskiállítást, amit a gyerekek készítenek

el. Ezen felül készülünk mulatsággal, amit mindig élveznek a gyermekek, ilyenkor táncolunk, verset mondanak, éneklünk. Ezt nagyon érdemes megtartani, hiszen nagyon sokat tanulhatnak belőle a gyerekek.

6. Mennyire volt könnyű a szülőkkel való munka régen és most? Hasonlítsa össze kérem a mentalitásokat.

- Régebben a szülők inkább elfogadták az óvodapedagógusok iránymutatását, ritkábban szóltak bele a mindennapi nevelésbe, és nagyobb bizalommal fordultak hozzánk. Ma a szülők sokkal aktívabbak, többet szeretnének tudni, gyakrabban kérdeznek, és néha jobban aggódnak a gyermekeikért, ami teljesen érthető. Kicsit nehezebb az együttműködés, de ritkán fordulnak elő konfliktusok.

7. Milyen szerepet kapnak/kaptak a népi játékok, mondókák, mesék az óvodai mindennapokban? Szívesen használja-e még azokat?

- Azt tudom mondani, hogy a népmesék, népi játékok és egyébek nem évültek el az évek alatt. Ugyanolyan felkapottak, mint régebben. Persze már nem olyan számban használjuk, mert mindig találunk valami újdonságot, de még így is nagy szerepük van a mindennapokban. Megállják a helyüket a mai világban is, ugyanúgy ahogyan a régi idők folyamán, a játékok is napirenden vannak, minden reggelt népi körjátékkal nyitunk. Így azt mondom, hogy igen, szívesen használom azokat.

8. Ön szerint vannak-e észrevehető különbségek a mostani és korábbi generációk gyermekei között a közösségi viselkedés terén?

- Igen, óriásiak. Régen sokkal könnyebb volt a gyermekekkel, nyugalom szempontjából is. Egyre gyakoribbak a fejlődési problémák, esetleges dühkitörések stb. Nehéz a mai gyerekeknek újat mutatni, lekötni a figyelmüket, míg a régebbi korosztálynál ez nem jelentett problémát. A telefon és egyéb kutyuk ebben nagy szerepet játszanak, hisz a gyerekeket ezek az eszközök által sok inger éri, aminek nem feltétlen van pozitív hatása.

9. Milyen tanácsot adna a mai óvodapedagógusoknak a hagyományok megőrzésével kapcsolatban?

- Azt tanácsolnám, hogy tartsák meg az összes hagyományt, amit csak tudnak. Próbálják beépíteni a mindennapokba, hisz ezek a hagyományok nem csak a gyerekeket szórakoztatják, hanem sokat fejlődhetnek és tanulhatnak általuk. A hagyományokat nem szabad elfelejteni, hiszen a múltunk nagyon meghatározó szerepet játszik a jövőnkben is. Így azt tanácsolnám, hogy legyenek nyitottak, kreatívak, és merjenek a hagyományokból meríteni, főleg a mai időkben.

10. Mit gondol, mi a legfontosabb érték, amit a régi hagyományok közül át lehet adni a mai gyerekeknek?

- A legfontosabb a közösséghez tartozás, az összefogás. Olyan kevesen maradtunk már mi, magyarok Kárpátalján, hogy számomra az összetartozás érzése a legfontosabb érték, amit a hagyományokból továbbadhatunk. Minden régi szokásban benne van a közös alkotás, az együtt végzett munka, ami manapság sajnos egyre ritkább. Ezek a hagyományok lassan feledésbe merülnek, ezért is tartom fontosnak, hogy mi továbbadjuk őket a következő generációnak, hogy megőrizzük mindazt, amit mi is örököltünk.

Baksa Eleonóra, óvodapedagógus

1. Hány év szakmai tapasztalattal rendelkezik?

- Több, mint 35 éve tevékenykedem, 18 évig óvonő voltam, 17 éve pedig óvodavezető. Nagyon Büszke vagyok rá, hogy már azoknak a gyerekei járnak már hozzánk, akik korábban a mi intézményünkben cseperedtek fel.

2. Miért választotta az óvodapedagógia szakirányt?

- Sosem gondoltam volna, hogy az óvodai nevelés lesz a hivatásom. Tanítónő szerettem volna lenni, de a körülmények más irányba sodortak, s mégis óvodapedagógus lettem, amit nem bántam meg.

3. Milyen hagyományos szokások, ünnepek vagy tevékenységek voltak jellemzőek régen az óvodákban, mennyire változtak ezek?

- Régen is megtalálhatóak voltak a hagyományok az óvodában, mindent, amit lehetett kihoztunk a helyzetekből. A legnépszerűbb ünnepkörök ünnepeit mindig megünnepeltük, megtartottuk. Azt kell mondjam a régebbi évekhez képest még több hagyományt ápolunk. Nagy hangsúlyt fektetünk nép hagyományaink ápolására. Minden évszaknak megvannak azok a jellegzetes ünnepei, amit nagyon szívesen ünneplünk óvodánkban. Tavasszal, ami épp aktuális május-fát díszítünk és állítunk fel közösen, míg nyáron az aratást idézzük fel közösen: például süttöttünk együtt kenyeret. Míg ősszel a szürettel, télen a farsanggal ismerkedünk meg. De ez nagyon sokoldalú, csak néhány példa volt a sok közül.

4. Miben látja a legnagyobb különbséget a régi és a mai óvodai nevelés között?

- Úgy gondolom, a legnagyobb különbség a régi és a mai óvodai nevelés között elsősorban a szemléletmódban keresendő. Míg régen inkább a tekintélyelvűség, a szigorú szabályok és az engedelmisség állt a középpontban, addig ma már sokkal hangsúlyosabb a gyermekközpontú megközelítés, az érzelmi intelligencia fejlesztése és a szülőkkel való szorosabb együttműködés. Napjainkban nagyobb figyelmet fordítunk arra, hogy minden gyermek egyéni szükségleteit, érzéseit és tempóját tiszteletben tartsuk, és igyekszünk olyan környezetet teremteni, ahol biztonságban, szeretetben fejlődhetnek.

5. Volt-e olyan hagyomány vagy szokás, amit különösen fontosnak tartott, és amit ma is érdemes lenne megőrizni?

- A tavaszi hagyományok mindig is közel álltak a szívemhez, és ma is ezek jelentik számomra az óvodai élet legkedvesebb időszakát. Különösen a húsvét az, ami már fiatal korom óta sokat jelent nekem. Az óvodában minden évben izgatottan készülünk erre az ünnepre: együtt festjük a tojásokat, gyakran hagymahéjban főzzük őket, és apró leveleket, virágokat teszünk rájuk, hogy szép mintákat kapjunk. húsvéti készülődés minden évben különleges, meghitt hangulatot teremt az óvodában, és ezek a pillanatok szerintem a gyerekek számára is maradandó élményt jelentenek.

6. Mennyire volt könnyű a szülőkkel való munka régen és most? Hasonlítsa össze kérem a mentalitásokat.

- Úgy gondolom, hogy változott, de nem feltétlen rossz irányban. Régen/régebben a szülő-óvónő kapcsolat formálisabb volt, nem volt annyi kérdés, nem kételkedtek a hozzáértésben. Ma már a szülők sokkal aktívabbak, többet szeretnének tudni gyermekük mindennapjairól, gyakrabban kérdeznek, amivel nincs probléma, sőt. Régen is volt és most is vannak kisebb félreértések, de ezek soha nem jelentettek nagyobb gondot.

7. Milyen szerepet kapnak/kaptak a népi játékok, mondókák, mesék az óvodai mindennapokban? Szívesen használja-e még azokat?

- Személy szerint nagyon szívesen használtam ezeket a népi játékokat és mondókákat és mai napig jelen vannak az óvodánk mindennapjaiban. Úgy tapasztalom, hogy a gyerekek örömmel kapcsolódnak be ezekbe a tevékenységekbe, élvezik a mozgásos játékokat, szívesen hallgatják a meséket, és örömmel részt vesznek a közös éneklésben, mondókázásban. A szerepük nem változott, ugyanúgy jelen vannak az óvodai életben.

8. Ön szerint vannak-e észrevehető különbségek a mostani és korábbi generációk gyermekei között a közösségi viselkedés terén?

- Jelentős változások vannak. Minden generációnak megvannak a sajátosságai, de egyre nehezebb a gyerekekkel megtalálni a közös hangot. Sokkal több zárkózottabb gyerek van napjainkban, mint régebben. A mostani gyerekek már a digitalizáció korában nőnek fel, sok-sok atrocitás éri őket, ami fejlődésükre nincs túl pozitív hatással. Sokkal nehezebben kezelhetőbbek, türelmetlenebbek a mai gyerekek. Régen egyszerűbb volt a gyerekekkel, de minden kornak megvan a saját problémája.

9. Milyen tanácsot adna a mai óvodapedagógusoknak a hagyományok megőrzésével kapcsolatban?

- Fontosnak találom, hogy ne múltként tekintsünk a hagyományokra, hanem legyen élő tapasztalat, amiben a gyermekek részt vehetnek aktívan, így számukra is jobban rögzül az átadni kívánt érték. A szülőket is szerintem fontos bevonni, hogy otthon is folytathassák együtt a hagyományokat.

10. Mit gondol, mi a legfontosabb érték, amit a régi hagyományok közül át lehet adni a mai gyerekeknek?

- Úgy gondolom, a hagyományok egyik legnagyobb ereje abban rejlik, hogy közös élményeket teremtenek, és összekovácsolják a közösséget. Az óvodában különösen fontos, hogy a gyerekek már kicsi korban megtapasztalják, milyen jó érzés együtt alkotni, ünnepelni, játszani vagy akár csak közösen készülni egy-egy jeles napra. A közösség és a megmaradás nagyon fontos.

Borbély Éva, óvodapedagógus

1. Hány év szakmai tapasztalattal rendelkezik?

- Közel 40 év szakmai tapasztalattal rendelkezem.

2. Miért választotta az óvodapedagógia szakirányt?

- Mindig is szerettem gyerekekkel foglalkozni, s ezt a szakmát ezért tökéletesnek találom.

3. Milyen hagyományos szokások, ünnepek vagy tevékenységek voltak jellemzőek régen az óvodákban, mennyire változtak ezek?

- A hagyományos szokások és néphagyományok mindig is meghatározó szerepet töltek be az óvodai életben. Gondolok itt például a szüreti mulatságokra, a farsangra, a karácsonyi ünnepkörre vagy éppen a húsvétra – mindegyikhez sajátos szokások, dalok, játékok és kézműves tevékenységek kapcsolódtak. Ezeket az alkalmakat mindig igyekeztünk a lehetőségekhez mérten méltó módon megünnepelni: ének, tánc, versek stb. Az utóbbi években ezek a hagyományok még hangsúlyosabbá váltak, különösen itt, Kárpátalján, ahol az összetartás és a magyarságtudat megőrzése kiemelt jelentőségű. Úgy érzem, a közös ünneplések, a hagyományok ápolása nemcsak a gyerekek számára adnak maradandó élményeket, hanem a családokat is közelebb hozzák egymáshoz, és erősítik a közösség egységét. Minden évben igyekszünk bővíteni a hagyománytárat.

4. Miben látja a legnagyobb különbséget a régi és a mai óvodai nevelés között?

- Véleményem szerint a régi és a mai óvodai nevelés közötti legjelentősebb eltérés a nevelési irányzatokban keresendő. Régen a hangsúly azon volt, hogy a gyerekek fegyelmezetten, a közösséghez igazodva viselkedjenek, és a csoportos normákhoz igazodjanak. A mi szerepünk inkább irányító, szabályokat közvetítő volt, a gyerekek egyéni igényeire, érzéseire kevesebb figyelem jutott. De ma már ez teljesen megváltozott, és 180 fokos fordulatot vett. Az óvoda egy családi légkört teremt, ahol a gyerekek a saját tempójukban fejlődhetnek egy segítő és szakképzett közegben.

5. Volt-e olyan hagyomány vagy szokás, amit különösen fontosnak tartott, és amit ma is érdemes lenne megőrizni?

- Úgy gondolom, minden hagyomány kiemelkedően fontos, hiszen ezek adják meg a közösség valódi erejét és összetartását. Számomra nehéz lenne egyetlen

ünnepet vagy szokást kiemelni, mert mindegyikben ott rejlik valami különleges, ami miatt értékes és emlékezetes. Az ünnepek, a közös szokások mind-mind sajátos hangulatot, örömet és közösségi élményt teremtenek. Ami igazán lényeges, hogy igyekezzünk megőrizni a hagyományok eredeti formáját, és ne engedjük, hogy teljesen átalakuljanak vagy elveszítsék az eredeti jelentésüket a modernizáció során.

6. Mennyire volt könnyű a szülőkkel való munka régen és most? Hasonlítsa össze kérem a mentalitásokat.

- Régen és most is voltak nehézségek, de nagyon ritka esetekben voltak és vannak jelen konfliktusok. A szülők régen is igyekeztek kivenni részüket az óvodai életből, fontosnak gondolták az óvodapedagógus véleményét és tiszteletben tartották azt. A mai szülők esetében sincs ez másképp, talán a szülők aggodalmasabbak, érzékenyebben reagálnak bizonyos helyzetekre manapság, de a folyamatos és helyes kommunikáció a kulcsa mindennek.

7. Milyen szerepet kapnak/kaptak a népi játékok, mondókák, mesék az óvodai mindennapokban? Szívesen használja-e még azokat?

- A népi alkotások még mindig kiemelt szerepet kapnak a mindennapokban, szívesen alkalmazom őket. Akár csendespihenőkor, öltözködésnél, kézműveskedés közben vagy szabadjáték során is gyakran előkerülnek. Egyszerűek, fülbemászóak, így a gyerekek is könnyen megtanulják a szöveget. Személy szerint nagyon szívesen használok ezeket a népi játékokat, mondókákat és meséket a mai napig, mert azt tapasztalom, hogy a gyerekek örömmel kapcsolódnak be ezekbe a tevékenységekbe, és sokat tanulnak általuk.

8. Ön szerint vannak-e észrevehető különbségek a mostani és korábbi generációk gyermekei között a közösségi viselkedés terén?

- A gyermekek mindig is változtak, és ez a változás ma talán még szembetűnőbb, mint valaha. Már néhány évnyi korkülönbség is jelentős eltéréseket hozhat a gyerekek viselkedésében, szokásaiban és közösségi magatartásában. Ha visszagondolok a korábbi generációkra, azt látom, hogy a gyerekek általában nyugodtabbak, türelmesebbek és engedelmesebbek voltak. Könnyebben alkalmazkodtak a szabályokhoz, jobban elfogadták az irányítást, és a közös játékok során is kevesebb konfliktus adódott. Ma már ezek az állandóan változó, gyors impulzusok megnehezítik a koncentrációt a gyermekek számára, így sokkal türelmetlenebbé válnak, és az érdeklődésük is hamar ellankad.

9. Milyen tanácsot adna a mai óvodapedagógusoknak a hagyományok megőrzésével kapcsolatban?

- Számomra a legfontosabb mindig az, hogy a gyerekek örömmel, boldogan éljék meg az óvodai mindennapokat. Meggyőződésem, hogy minél többféle élményben, tevékenységben és hagyományban vehetnek részt, annál gazdagabbá és színesebbé válik a gyermekkoruk. Ezért azt tanácsolom minden óvodapedagógusnak, hogy bátran vezessenek be minél több hagyományt és népszokást az óvodai életbe. Legyen szó akár a nagyobb ünnepekről, akár kisebb, helyi szokásokról.

10. Mit gondol, mi a legfontosabb érték, amit a régi hagyományok közül át lehet adni a mai gyerekeknek?

- Úgy gondolom, hogy a hagyományok legnagyobb értéke abban rejlik, hogy képesek valódi összetartást teremteni a közösség tagjai között. Ezek a közös élmények, szokások és ünnepek nemcsak színesebbé teszik az óvodai mindennapokat, hanem megtanítják a gyerekeknek, mennyire fontos az összefogás, az egymásra figyelés, amik nálunk most nagyon fontosak. Így én az összefogást mondom.

Kovács Etella, óvodapedagógus

1. Hány év szakmai tapasztalattal rendelkezik?

- Szakmában való tapasztalatom 36 évre nyúlik vissza, eleinte óvodapedagógus voltam, 23 évig, s 13 éve intézményvezető vagyok.

2. Miért választotta az óvodapedagógia szakirányt?

- Már fiatalkoromtól kezdve éreztem, hogy a gyerekek szeretete feltölt, így amikor arra került sor, hogy a jövőbeli szakmámról legyen szó, az óvodapedagógiát választottam.

3. Milyen hagyományos szokások, ünnepek vagy tevékenységek voltak jellemzőek régen az óvodákban, mennyire változtak ezek?

- Régen is nagyon fontos volt a hagyományok ápolása, különösen a farsang, húsvét, karácsony és hasonló ünnepek. A hagyományok mégjobban jelen vannak a mostani óvodai nevelésben, próbálunk mindig színesebbnél színesebb programok keretein belül bemutatni minden hagyományt a gyerekeknek. Ide tartozik például a Márton-nap vagy a Luca-nap is.

4. Miben látja a legnagyobb különbséget a régi és a mai óvodai nevelés között?

- Úgy látom, hogy a legnagyobb különbség a régi és a mai óvodai nevelés között elsősorban a szemléletmódban keresendő. Akkoriban a gyerekek életét kevesebb inger érte, a mindennapok egyszerűbbek voltak, és a gyerekek általában nyugodtabbak, türelmesebbek voltak. Ma az óvodában jellemzőbb a szervezettség, és minden gyerekre nagyobb figyelem terelődik ezáltal. Régen nem számított az iskolaérettség sem, ma azért ez fontos szerepet játszik a nagycsoportos óvodásoknál.

5. Volt-e olyan hagyomány vagy szokás, amit különösen fontosnak tartott, és amit ma is érdemes lenne megőrizni?

- Most aktuális az egyik kedvencem, a májusfa állítás. Minden tavasszal együtt választottuk ki a fát, a gyerekekkel közösen díszítettük színes szalagokkal, virágokkal, lufikkal. Ezt még mai napig ápoljuk óvodánkban, az gyerekekkel közösen éneklünk, játékot járunk előtte, s átbeszéljük a múltját is az ünnepnek. A májusfa állítása ma már egyre ritkábban fordul elő, sok helyen kikopott az óvodai hagyományok közül, pedig igazán értékes, szívet melengető szokás.

6. Mennyire volt könnyű a szülőkkel való munka régen és most? Hasonlítsa össze kérem a mentalitásokat.

- Véleményem szerint a szülők régebben nem voltak olyan aktívak és érdeklődőek az óvodai életben, mint napjainkban. A korábbi években sem volt különösebb gond a szülőkkel való közös munka során, minden esetleges problémát meg tudtunk oldani, de igazán ritkák voltak még a nézeteltérések is. Manapság azonban a szülők sokkal aktívabbak, érdeklődőbbek lettek, és igénylik, hogy tájékoztassuk őket nap mint nap a foglalkozásainkról, mit készítettünk vagy tanultunk az adott nap. A technológia fejlődése ezt megkönnyíti, így mindennap információkat kapnak a szülők. A munka nem nehezebb velük, csak szeretnek mindent tudni gyermekük napjáról, s ez érthető.

7. Milyen szerepet kapnak/kaptak a népi játékok, mondókák, mesék az óvodai mindennapokban? Szívesen használja-e még azokat?

- Szívesen használom még a mai napig a népi folklór meséit, versikéit, népdalait is. Ár az óvodai mindennapokban ma már sok új módszer, modern játék és fejlesztő eszköz is megjelenik, a hagyományos elemek továbbra is szerves részét képezik a nevelésnek. Igaz, talán nem olyan gyakran nyúlunk ezekhez, mint régen, hiszen a kínálat folyamatosan bővül, de a népi hagyományok még mindig nagyon népszerűek a gyerekek körében.

8. Ön szerint vannak-e észrevehető különbségek a mostani és korábbi generációk gyermekei között a közösségi viselkedés terén?

- Igen, vannak észrevehető különbségek. A mai gyerekekkel másképp kell bánni, türelmesnek kell lenni velük, sokkal jobban, mint korábbi társaikkal. A régebbi időkben nem volt annyi problémás gyerek, mint napjainkban.

9. Milyen tanácsot adna a mai óvodapedagógusoknak a hagyományok megőrzésével kapcsolatban?

- Azt a tanácsot adnám, hogy éljenek meg minél több hagyományt, hogy a gyermekek minél jobban megismerjék népszokásainkat.

10. Mit gondol, mi a legfontosabb érték, amit a régi hagyományok közül át lehet adni a mai gyerekeknek?

- A legfontosabb érték szerintem az a kultúra ismerete, fontos már kiskorban fejleszteni a magyarságtudatot úgymond.

Nagy Katalin, óvodapedagógus

1. Hány év szakmai tapasztalattal rendelkezik?

- 10 éves tapasztalatom van.

2. Miért választotta az óvodapedagógia szakirányt?

- Mindig is szerettem gyerekekkel foglalkozni, és úgy éreztem, hogy ebben a korban lehet a legnagyobb hatással lenni a személyiségük fejlődésére, így emiatt választottam ezt az irányt.

3. Milyen hagyományokat ápolnak még az óvodában? Mit tart a legfontosabbnak?

- Az óvodánkban rendszeresen megünnepeljük a jeles napokat, egyre többet próbálunk beiktatni, hisz a mi nevelési koncepciónk a hagyományörzés. Igyekszünk az ünnepköröket egyre tágabbra nyitni, az ún. alap hagyományok mellett a nem mindennapi hagyományokat is megünnepelni. Például Márton-nap, nyáron az aratás kapcsán is sok programot szerveztünk a gyerekeknek, például együtt süttünk kenyeret.

4. Milyen főbb változásokat tapasztalt az elmúlt években a gyermekek fejlődési ütemében és készségeiben?

- Azt tapasztalom, hogy a gyerekek fejlődési üteme egyre inkább eltérő, nagyobbak a különbségek. Egyes gyermekek nagyon gyorsan fejlődnek, különösen a digitális eszközök használatában, míg másoknál a beszédfejlődés, a koncentráció vagy a szociális készségek lassabbak lehetnek. A mozgásfejlődésben és a finommotorikában is nagy eltérések láthatók, ezért egyre fontosabb az egyéni fejlesztés.

5. Hogyan lehet a hagyományos pedagógiai szemléletet ötvözni a modern nevelési módszerekkel a mindennapi gyakorlatban?

- Szerintem a két módszer nem üt el egymástól, inkább kiegészítik egymást. A technikának köszönhetően még több népszokással kapcsolatos ötletet találhatunk, így én ezt jónak találom. Fontosnak tartom, hogy a gyerekek mindkét világból kapjanak élményeket.

6. Mennyire könnyű a szülőkkel való munka, kapcsolat?

- Nem jelent nagyobb kihívást az együttműködés. Én gördülékenynek írnám le, bármit meg lehet beszélni velük.

7. Milyen szerepet kapnak a népi játékok, mondókák, mesék az óvodai mindennapokban? Szívesen használja-e még azokat?

- A népi játékok, mondókák, mesék továbbra is a mindennapjaink részei. Ezek segítik a gyerekek mozgásfejlődését, beszédkésztségét, kreativitását, és erősítik a közösségi élményt is. Nagyon szívesen használom őket, mert azt tapasztalom, hogy a gyerekek örömmel kapcsolódnak be ezekbe a tevékenységekbe, és sokat tanulnak általuk a magyar kultúráról, a közös játékról és az együttműködésről.

8. Ön szerint vannak-e évről-évre észrevehető különbségek a mostani gyermekek közösségi viselkedése terén?

- Igen, azt látom, hogy a gyerekek közösségi viselkedése folyamatosan változik. Az utóbbi években egyre inkább jellemző a nagyobb egyéniség, de ugyanakkor több konfliktus, türelmetlenség, és néha nehezebb az együttműködés kialakítása. Ebben szerepet játszanak a digitális eszközök hatása és a megváltozott társadalmi környezet is.

9. Hogy látja, milyen irányba fejlődhet tovább az óvodai hagyományőrzés a következő években?

- Úgy gondolom, hogy a hagyományőrzés egyre tudatosabbá válik, és a jövőben még inkább beépül a mindennapi nevelési gyakorlatba. Fontos, hogy a hagyományokat ne csak ünnepnapokon, hanem a hétköznapiak során is megéljük, és a családokat is bevonjuk ebbe a folyamatba.

10. Milyen célokat tűzött ki magának pályakezdőként, és ezek közül mit sikerült eddig megvalósítania?

- Pályakezdőként az volt a célom, hogy biztonságos, szeretetteljes légkört teremtsék a gyerekek számára, ahol mindenki önmaga lehet, és örömmel fedezheti fel a világot. Szerettem volna a hagyományokat élményszerűen átadni, és a szülőkkel is támogató, nyitott kapcsolatot kialakítani. Úgy érzem, ezek közül több célt sikerült elérnem.

Kiss Ildikó, óvodapedagógus

1. Hány év szakmai tapasztalattal rendelkezik?

- Lassan 12 éve álltam be az óvodapedagógusok közé.

2. Miért választotta az óvodapedagógia szakirányt?

- Úgy éreztem, hogy ebben a hivatásban tudom leginkább kibontakoztatni önmagam. A családban is voltak pedagógusok, így természetesnek tűnt, hogy ezt az utat választom.

3. Milyen hagyományokat ápolnak még az óvodában? Mit tart a legfontosabbnak?

- Az óvodánkban továbbra is nagy hangsúlyt fektetünk a jeles napokhoz kötődő hagyományokra, mint a farsang, a húsvét, a karácsony vagy a szüreti multság. Ezekhez mindig kapcsolódnak közös énekek, táncok. A legfontosabbnak azt tartom, hogy ezek a hagyományok élő, örömteli tapasztalatot jelentsenek a gyerekeknek, és ne csak formális események legyenek.

4. Milyen főbb változásokat tapasztalt az elmúlt években a gyermekek fejlődési ütemében és készségeiben?

- Az elmúlt években egyre nagyobb változások fordulnak elő. A gyermekek türelme egyre inkább kevesebb, nehezen lehet őket lekötni. Az évek múltával ezek egyre jobban erősödnek, így mindig új módszereket kell alkalmazni. A fejlődési ütem teljesen változó és egyéni.

5. Hogyan lehet a hagyományos pedagógiai szemléletet ötvözni a modern nevelési módszerekkel a mindennapi gyakorlatban?

- Úgy gondolom, a hagyományos és a modern pedagógiai szemlélet ötvözése akkor működik igazán jól, ha mindkettőből a legértékesebb elemeket emeljük ki. A legfontosabb számomra, hogy a hagyományokat ne egy régi, „kötelező” dologként, hanem élő, örömteli tapasztalatként adjam át, miközben a korszerű módszerekkel segítem a gyerekek önállóságát, kreativitását és együttműködési készségét.

6. Mennyire könnyű a szülőkkel való munka, kapcsolat?

- a szülők egyre aktívabbak, többet szeretnének tudni, gyakran kérdeznek, és néha aggódnak a gyermekeikért, ami teljesen érthető. Konfliktusok nagyon ritkák, inkább nem jellemzőek, de ha vannak könnyen megoldjuk őket.

7. Milyen szerepet kapnak a népi játékok, mondókák, mesék az óvodai mindennapokban? Szívesen használja-e még azokat?

- Én előszeretettel használom azokat. Szerintem a mesék tanulságosak, a versek és mondókák fülbemászóak, könnyen tanulhatóak, míg a dalok tökéletesek ritmusfejlesztésre. Mai napig jelen vannak a mindennapokban, és a gyerekek sem tartják unalmasnak.

8. Ön szerint vannak-e évről-évre észrevehető különbségek a mostani gyermekek közösségi viselkedése terén?

- Igen, egyre nagyobb különbségek észlelhetőek. Próbáljuk magunkat mindig fejleszteni, hogy mi is fejlődjünk a gyermekekkel együtt, s tudjuk kezelni a helyzeteket.

9. Hogy látja, milyen irányba fejlődhet tovább az óvodai hagyományőrzés a következő években?

- Szerintem minden magyar óvodának egyre fontosabb a hagyományőrzés, mert a magyarság fenntartása Kárpátalján egyre nagyobb hangsúlyt kap. Az összetartozás most különösen fontos, és ezt már kisgyermekkorban a gyermekekbe kell ültetni.

10. Milyen célokat tűzött ki magának pályakezdőként, és ezek közül mit sikerült eddig megvalósítania?

- Nem voltak különösen nagy céljaim, nekem a lényeg az volt, hogy akik a kezeim alatt cseperednek boldog, élménydús gyermekkorra emlékezzenek vissza a későbbiekben. Véleményem szerint ez a tervek szerint alakul, s emiatt én is boldog vagyok.

Tóth Viktóra, óvodapedagógus

1. Hány év szakmai tapasztalattal rendelkezik?

- Nagyjából 5 éve dolgozom óvodapedagógusként.

2. Miért választotta az óvodapedagógia szakirányt?

- Gyermekkorom óta vonzott a gyerekek világa, mindig is szerettem velük foglalkozni, játszani, beszélgetni, ezért úgy döntöttem számomra tökéletes szakma.

3. Milyen hagyományokat ápolnak még az óvodában? Mit tart a legfontosabbnak?

- Nagy hangsúlyt fektetünk nép hagyományaink ápolására. Minden évszaknak megvannak azok a jellegzetes ünnepei, amit nagyon szívesen ünneplünk óvodánkban. Igyekszünk mindig színesíteni a repertoárt. Talán nekem az egyik kedvencem a húsvéti ünnepkör.

4. Milyen főbb változásokat tapasztalt az elmúlt években a gyermekek fejlődési ütemében és készségeiben?

- Egyre nagyobb eltérések vannak. A gyerekek türelmetlenek véleményem szerint, nehezen várják ki sorukat, s sok a dühkitörés is a gyerekek körében. Ez részben szerintem függ a gyorsuló világ modern technikáitól is, de igyekszem lépést tartani velük.

5. Hogyan lehet a hagyományos pedagógiai szemléletet ötvözni a modern nevelési módszerekkel a mindennapi gyakorlatban?

- Egyszerűen. A két nevelési mód teljesen elfér egymás mellett, mindkettőt használjuk a mindennapokban, napi szinten. A modern technikának köszönhetően még többet tudunk nyújtani a hagyományörzés szempontjából is, ami kifejezetten felfrissíti és újdonságokkal látja el a hétköznapiakat.

6. Mennyire könnyű a szülőkkel való munka, kapcsolat?

- Egyáltalán nem mondanám nehéznek. Természetes, hogy féltik gyerekeiket, minél többet szeretnének tudni arról, hogy mi történik az óvoda falai között, s mi ezt megadjuk nekik. Problémamegoldás pedig egyszerű, ha felmerül valami, de nem jellemző.

7. Milyen szerepet kapnak a népi játékok, mondókák, mesék az óvodai mindennapokban? Szívesen használja-e még azokat?

- Óriási szerepük van a mai napig. Úgy a versikék, mondókák, mint a népdalok vagy táncok. Szerintem egyáltalán „nem ment ki a divatból”, hogy így fogalmazzak.

Sokat tanulhatnak belőle a gyerekek, még mindig van mondanivalója a mai világában is a meséknek, tökéletes készségfejlesztő hatást gyakorolnak.

8. Ön szerint vannak-e évről-évre észrevehető különbségek a mostani gyermekek közösségi viselkedése terén?

- Persze, egyértelműen észrevehetőek a különbségek. Mint ahogy már beszéltünk róla nehezebb velük, sokkal szókimondóbban szerintem a mai gyerekek, de ahogy már említettem a türelmük is véges, lobbanékonyak. Ez persze neveltetés kérdése is egy szempontból, mennyi képernyőidő van a gyerekeknek, mennyire van jelen otthon a meseolvasás, vagy éppen mennyi stimuláció éri őket egy nap leforgása alatt.

9. Hogy látja, milyen irányba fejlődhet tovább az óvodai hagyományörzés a következő években?

- Úgy gondolom, hogy a hagyományörzés szerepe tovább fog erősödni, és a jövőben még inkább beépül a mindennapi nevelési gyakorlatba. Egyre nagyobb hangsúlyt kap majd, mert az összetartozás egyre fontosabb itt.

10. Milyen célokat tűzött ki magának pályakezdőként, és ezek közül mit sikerült eddig megvalósítania?

- A hagyományok nagyon fontosak számomra, próbálok minél többet átadni belőle a gyerekeknek, s talán ezt is mondhatjuk egy célkitűzésnek, ami sikerekkel teli. Emellett a szeretet szerintem mindennél fontosabb, s ez is megtalálható nálunk a legkörben.

Baksa Eleonóra, óvodapedagógus

1. Hány év szakmai tapasztalattal rendelkezik?

- 7 évvel rendelkezem.

2. Miért választotta az óvodapedagógia szakirányt?

- Úgy éreztem, hogy ebben a hivatásban tudom leginkább kibontakoztatni önmagam, hiszen a kreativitás és a gyerekek iránti szeretet jelen van az életemben, így ezért esett erre a választásom.

3. Milyen hagyományokat ápolnak még az óvodában? Mit tart a legfontosabbnak?

- Azt kell mondjam igyekszünk a legtöbbet kihozni a helyzetekből, kiemelt szerepek vannak a hagyományőrző programok. Gondolok itt szüret, farsang, húsvét, pünkösöd alatt, de ez csak pár példa volt. Számomra az egyik legfontosabb az a szüreti ünnepkör, az őszi betakarítás.

4. Milyen főbb változásokat tapasztalt az elmúlt években a gyermekek fejlődési ütemében és készségeiben?

- A gyermekek mindig változnak, így velük együtt változik minden is. A gyermekek fejlődési üteme nagyban változott a nagyon telefon elterjedtség miatt is, így később kezdődik el a beszédfejlődés, vagy épp beszédfejlődési problémák adódnak, ami egyre jellemzőbb és gyakoribb. A készségek terén is mindenki más és egyedi, minden gyermeknek más megy jobban, mindenki másban ügyes. Ezért is találom fontosnak az egyéni fejlesztéseket.

5. Hogyan lehet a hagyományos pedagógiai szemléletet ötvözni a modern nevelési módszerekkel a mindennapi gyakorlatban?

- Úgy gondolom, a hagyományos és a modern pedagógiai szemlélet ötvözése akkor a legeredményesebb, ha mindkettőből a legértékesebb elemeket emeljük ki. A hagyományokat nem szeretném régi, kötelező „mert muszáj” módnak tekinteni, hanem élő, örömteli tapasztalatként szeretném átadni. Közben a korszerű módszerek is jók, például a digitális eszközök mértékletes használata, amik segítik a gyerekek kreativitását szintén megállják a helyüket.

6. Mennyire könnyű a szülőkkel való munka, kapcsolat?

- A konfliktusok szerencsére ritkák, és ha mégis felmerül valamilyen nézeteltérés, azt általában gyorsan és rugalmasan sikerül rendezni. Fontosnak tartom a nyitott, őszinte kommunikációt, mert ez alapozza meg a bizalmat és a jó

együttműködést. Szeretnek mindenről tudni, ami teljesen érthető, s mindennap megkapják a kellő tájékoztatást, hogy mi történt aznap.

7. Milyen szerepet kapnak a népi játékok, mondókák, mesék az óvodai mindennapokban? Szívesen használja-e még azokat?

- Nagyon szívesen használom a népi játékokat, mondókákat, meséket a mindennapokban. Úgy gondolom, hogy ezek nemcsak szórakoztatóak, hanem sokoldalúan fejlesztik a gyerekeket: a mesék tanulságosak, a mondókák és versek könnyen tanulhatók, a dalok pedig kiválóak a ritmusérzék fejlesztésére. A tapasztalatom szerint a gyerekek ma is szeretik ezeket, nem tartják unalmasnak, sőt, örömmel vesznek részt a közös játékban, éneklésben, mondókázásban.

8. Ön szerint vannak-e évről-évre észrevehető különbségek a mostani gyermekek közösségi viselkedése terén?

- Ahogy már beszéltünk egyre nagyobb különbségeket tapasztalok a gyerekek közösségi viselkedésében, nehezen találjuk meg eleinte a közös nevezőt, de ez jól formázható.

9. Hogy látja, milyen irányba fejlődhet tovább az óvodai hagyományőrzés a következő években?

- Úgy gondolom, hogy a hagyományőrzés szerepe egyre fontosabbá válik, különösen itt, Kárpátalján, ahol a magyarság megőrzése és az összetartozás érzésének erősítése kiemelt jelentőségű. A jövőben várhatóan még tudatosabbá és színesebbé válik a hagyományőrzés, egyre több helyi, közösségi szokás, egyedi program jelenik meg, és a családokat is aktívabban bevonjuk ebbe a folyamatba, de a faluban így is sok hagyományőrző program van, amiért nagyon hálásak vagyunk.

10. Milyen célokat tűzött ki magának pályakezdőként, és ezek közül mit sikerült eddig megvalósítania?

- Nekem a célom az volt, hogy gyermekeknek megfelelő tudást biztosítsak játékos, élményekkel dús módon. Ez egyre jobban sikerül, s a tapasztalatok miatt egyre gördülékenyebben folyik a munka, így azt mondom a megvalósítás sikeres.

Звіт подібності

метадані

Назва організації

Hungarian College of Higher Education Ferenc Rakoczi II Transcarpathian

Заголовок

NAGYFLORA

Науковий керівник / Експерт

Автор Ілдіко Гребі

підрозділ

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

0.64%

0.64%

КП 1

3.41%

3.41%

КЦ

25

Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

10863

Кількість слів

87482

Кількість символів

Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв	Б	0
Інтервали	A→	0
Мікропробіли	␣	0
Білі знаки	Б	0
Парафрази (SmartMarks)	a	7

Подібності за списком джерел

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Колір тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз

Колір тексту

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
1	http://hivatal.szentgotthard.hu/content/hirdetmeny_fajlok/herczeg-noemi-hagyomanyok-orzese-75503.pdf	20 0.18 %
2	http://genius-ja.uz.ua/images/files/adam-doraszakdolgozat.pdf	16 0.15 %
3	https://olvasovanevels.gportal.hu/gindex.php?pg=34480800&nid=6029161	16 0.15 %
4	http://hivatal.szentgotthard.hu/content/hirdetmeny_fajlok/herczeg-noemi-hagyomanyok-orzese-75503.pdf	12 0.11 %
5	https://olvasovanevels.gportal.hu/gindex.php?pg=34480800&nid=6029161	6 0.06 %